

Ayetlerin Işığında

Lailaha illa Allah
Muhammed ün Resul Allah

Şükran Karataş (Akyıldız)

AYETLERİN IŞIĞI ALTINDA

‘La İLAH e illa ALLAH

Muhammed ün Resul Allah’

**Şükran Karataş
2005**

E-mail: Shukran@shukranpublishing.com

Copyright © 2005
Şükran Karataş

Baskı: 2005
Her hakkı Şukran Yayıncılık'a aittir
Web adresi: <http://www.shukranpublishing.com/>
E-mail: shukran@shukranpublishing.com

Birinci baskı
ISBN: 97598664-0-4

Kapak: Ufuk Balmumcu
E-mail: benuufuk@yahoo.com

Yazarın yazılı izni alınmadan bu kitabın hiç bir bölümü, yazılı, elektronik, fotokopi ve herhangi bir şekilde kaydı yapılamaz ve yeniden üretilip çoğaltılmaz. Böyle bir durum karşısında gerekli kanuni işlem yapılacaktır.

Senin için

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	viii
BİRİNCİ-BÖLÜM.....	1
RAB.....	3
İBADET.....	6
DİN.....	10
ŞİRK.....	12
İLÂH.....	17
1- Üzüntü ve Sevincin kendisine O'nun müsaadesi ile ulaştığına inanılan, giderilmesi için ilk sığınılan veya teşekkür için ilk dönülen.....	20
2- Asıl yardım kaynağının 'O' olduğuna inanılan ve de ihtiyaç anında ilk 'O'na dönülüp yardıma çağrılan.....	23
3- O'nun kendisini her yerde ve her zaman görebileceğine, fakat kendisinin O'nu dünya gözü ile hiçbir zaman ve şekilde göremeyeceğine inanılan.....	26
4- O'nun 'Ol' demesi ile her şeyin, akıllar almasa dahi olabileceğine inanılan.....	28
5- İnsanın, kendisinden üstün görerek hayatını her alanda düzene koyma hakkını vermesi, ve hayatını da A dan Z ye kadar O'nun istediği gibi yaşamayı kabul edip tatbik etmesi.....	30
1- Bir insanın kendisinin kendine kural koyması.....	32
2- Başkasının kendisine kural koyması.....	35

3- Kendisinin başkalarına kural koyması.....	38
İKİNCİ BÖLÜM.....	42
MUHAMMED ÜN RESUL ALLAH.....	43
Hürriyetin doruğuna ulaşmış ideal bir insan örneği.....	47
Sevgi, şefkat, merhamet ve şefaah örneği.....	49
Niyet, plan, plana göre hareket etme, yapılan işte azim, sabır, gayret ve sebat gösterme örneği.....	52
Samimiyet, sadakat, dürüstlük, güvenilirlik, vefalı, doğru sözlü olma, verdiği sözde durma örneği	55
Alçak gönüllü, mütevazı, gösterişsiz, sade ve müşfik olma örneği.....	57
Cömertlik örneği.....	59
Fedakarlık ve vefa örneği.....	61
İffet, namus ve şeref örneği.....	63
Adaletli olma ve haksızlığa karşı çıkma örneği.....	65
Af ve özür dileme örneği.....	67
Mertlik, cesaret, güç ve zorluklara göğüs germe örneği.....	70
Mizah, şaka, mutlu ve neşeli olma örneği.....	72
Kadınlara karşı muamele örneği	74

Aile, akraba ve arkadaşla davranış örneği.....	76
Evlatlara ve çocuklara davranış örneği.....	79
Yoksullara ve zenginlere karşı tutum örneği.....	81
Misafire, komşuya ve yolcuya karşı olan Sorumluluk örneği.....	83
Eğitimci, idareci ve önder olma örneği.....	85
İnanan, inanmayan, dost ve düşmana karşı Muamele örneği.....	89
Hayvanlara ve tabiata karşı davranış örneği.....	91
Hayırlı ve faydalı işleri yapma örneği.....	94
SURE EL-FATİHA.....	97
KAYNAKÇA.....	98

ÖN SÖZ

İnsanın yaradılışı, doğuşu, belirli bir yaşam süresine tabi oluşu ve bu Dünya'dan ayrılışı ne karmaşık bir olay ne de bir sırdır, herkes tarafından görünüp izlenen İlahi bir düzendir. Bu yaşam sürecinde takip edilecek olan hayat düzeninde ise insana doğru ve yanlış olan yollar gösterilmiş, doğruyu seçmesi tavsiye edilmiş olmakla birlikte seçme hakkı da verilmiştir.

İnsanların görevi olan bu seçimin yapılmasında dinsel, kültürel, cinsel, kişilik, karakter, eğitim ve terbiye gibi faktörlerin birçok etkileri görülür. İnsan, bu karmakarışıklık içerisinde öyle bir düzen seçmek durumundadır ki, sadece kendi ruhunu ve bedenini İlahi düzen ile uyum içerisine koymakla kalmayıp, bütün insanlar ve diğer yaratıklar arasındaki her türlü ilişkilerde de uyum sağlayarak, yanlış veya şüpheli yerlerde oyalanmadan adaletin, eşitliğin ve hürriyetin doruğuna, sonunda da ebedi mutluluğa ulaşma imkânı bulsun.

İslam inancına göre, bu düzen İslam'ın beş ana prensiplerinin birincisi olan Kelime-i Tevhidin, yani **'La İlahe İlla Allah, Muhammed ün-Resul Allah'**ın içerisinde yatmaktadır. Bu düzenin özü ise ancak **'İlah'**ın kelime manasının eksiksiz bir bütün olarak anlaşılması ve **'Muhammed ün Resul Allah'**ın anlamının öğrenilmesi ve hayata uygulanması ile elde edilebilir.

Bir şeyi eksiksiz inceleyip anlamak için, ya bütünden bireye, ya da bireyden bütüne gidilerek parçalar tek tek incelenerek yerlerine konulur ki tüm manzara bütün ayrıntıları ile ortaya çıksın. Aksi takdirde yap-boz yığını halinde duran parçalar, eksiksiz de olsa hiçbir zaman tüm manzaranın görünmesini sağlamayacaktır.

Ne yazık ki, 'Kelime-i Tevhidin tüm parçaları insanın önünde bir yap-boz yığını halinde durmakta, parçalar yerlerine konulmadığı için, eksikliği, fazlası olup olmadığının bilinmesi bir

yana, tüm manzara da görülüp anlaşılammaktadır. Her seferinde bir parça alınıp, Tevhidin anlamı budur veya şudur denerek geçiştirilmektedir. Bu tür anlam vermek yanlış olmasa bile, parçalar bir araya konulup genel anlam görülüp öğrenilmediği sürece tam bir anlam elde edilmiş olamayacak ve daima eksik anlaşılması olmaya mahkûm kalacaktır.

Bu kitaptaki ana gaye, birinci bölümde, İlah kelimesini meydana getiren parçaların yerlerine konulmasına ve bu kelimenin daha geniş ve derin çapta anlaşılmasına ışık tutmaya çalışmaktır. İkinci bölümde ise, insanın Yaratıcı tarafından gönderilen insan bir örneğe neden ihtiyacı olduğu konusu açıklanmaya çalışılarak, bu konularla ilgili örneklerin bulunması kişisel gayretlere bırakılmıştır.

Her iki bölüm de çok öz bir şekilde sunulmuş, başka eserlerle karşılaştırmaya ve örnekler vermeye yer verilmemiştir. Fakat Allah'ın izni ile ileride bu çok öz olan temeli genişleterek, gerekli karşılaştırılmalara, destekleyen hadislere yer vermeye ve günümüz yaşantısından örneklerle hayata uygulanması konusuna daha geniş şekilde yer vermek muradımızdır. Gayret bizden, başarı muhakkak ki Allah'tandır (cc). Aynı zamanda, bu fırsatı kullanıp, kitaba yardımı geçen herkese ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla

Şükran Karataş

BİRİNCİ BÖLÜM

İnsan beden ve ruhtan meydana gelen bir bütündür, bu dünyadaki yaşantısını ancak ve ancak bu bütünlük devam ettiği sürece sürdürebilir. Yaşam bittiği an bu bütünlük de biter, ruh kendi dünyasına, beden de kendi dünyasına döner. Beden sadece madde kurallarına tabii olarak toprağa dönüşür, ruh mana kurallarına tabii olarak kendi aslına, bedensiz yaşamına başlar. Şüphesiz, ilim ve imkânlar müsaade ettiği sürece her ikisi de ayrı ayrı incelenebilir fakat bu bizim konumuz dışında kalmaktadır.

Konumuzun amacı, modernlik, ilerencilik adına ruh ve din; inanç, iman adına da beden ve maddeyi yok sayıp insanı ikiye bölerek öldüren modern değerlere kıyasla, insanı yaşar ölümlükten kurtarıp bütünleştiren, yaşar hale getirmekle kalmayıp, insanı hürriyetin, eşitliğin ve adaletin doruğuna ulaştırabilen temel İslam değerlerini anlamaya çalışmaktır.

İlahi dinlerin sonuncusu olan İslam dini, diğer bütün dinlerden, İslam'ın beş şartının birincisi olan **“Kelime-i Tevhit”** ile ayrılır.

“La ilahe illa Allah Muhammed ün Resul Allah”

Kelime-i Tevhit ruh ve maddeyi içeren öyle ilahi bir anahtardır ki, insanı eksiksiz bireysel hürriyetin doruğuna, kusursuz sosyal eşitliğe ve sınırsız beden ve ruh gücüne kavuşturacak olan yegâne, eşi ve benzeri olmayan tek kapı sadece onunla açılabilir. Her anahtar ancak kendi kilidini açar, yanlış anahtarla yanlış kilidi açmaya çalışmak boşa giden enerji ve zaman kaybından başka bir şey olamaz. Bu

hataya düşmemek için her ikisini ve de ikisinin de sahibi olan Yaratıcıyı çok iyi tanımak gerekmektedir.

Buradan yola çıkınca görülür ki, ana vasıf olan “**İlah**” kelimesinin manasını bilmek ve yaşam sisteminin ana temeli yapmak birinci odak noktayı oluşturur.

“O doğunun da batınında rabbidir. O’ndan başka İLAH yoktur. O halde, yalnız O’nu kendine vekil edin.” 73:9

“**Muhammed ün Resul Allah**”ın manasını bilmek, İlah kelime anlamını nasıl uygulanabileceğini öğrenmek ve tatbik etmek ise, birinci odak noktayı tasdik edici ve bütünleyici olarak ikinci odak noktayı meydana getirir. İkisi ayrılmaz bir bütündür.

“Allah’ın Resulünde, Allah’tan ve Ahiret gününden ümitli olmak isteyenleriniz için, çok güzel örnekler vardır. O kimseler Allah’ı çok zikrederler.” 33:21

Aynı zamanda da, **Rab, İbadet, Din** ve **İlah** kelimeleri öylesine birbirine bağımlıdır ki, birinin etkilendiği olaydan muhakkak öbürleri de etkilenir. Onun için asıl konuya girmeden önce kısa da olsa onların manalarına bir göz atmak gerekir.

RAB

İslam inancına göre Rab'ın kelime manası, var olan her şeyin yaratıcısı, sahibi, hakimi, koruyucusu, gözetleyicisi, terbiye ve ıslah edici eğiticisi, nimet ve rızık vericisi, yetiştirici, kontrol edici efendisi manasına gelir.

“De ki, O, her şeyin Rab'ı iken ben Allah'tan başka bir Rab 'mı arayacağım...” 6:164

Allah'tan (cc) başka hiçbir varlık yoktur ki, Rab kelime kapsamının bütün manasını eksiksiz kendisinde toplasın. Rab'ın yaratıcı vasfı hemen hemen her din ve inanan insan tarafından kabul edilir.

“Muhakkak onlara sorsan ‘gökleri ve yeri kim yarattı?’ elbette ‘Allah’ diyeceklerdir. Sende ‘Elhamdülillah’ de, fakat onların çoğu anlamazlar.” 31:25

Ne yazıktır ki Rab'ın diğer vasıfları bu kadar açık ve net anlaşılmasında, asıl kaynak ve sebepler kesin ayırt edilmediğinden kargaşalık ve çelişkiler içerisinde geçiştirilmektedir. Muhakkak ki bir şeyin sahibi olmak o şey üzerinde her hakka sahip olmak demektir. Hele hele o şey, sahibi tarafından yoktan var edilmiş ise, bu hak, madde ve mana bütünleşerek enine, boyuna ve derinliğine sınırsızlaşır. Sahip olan, sahibi olduğu her şey üzerinde, gerek sebepsiz doğrudan, gerekse de sebep aracılığı ile her hakka sahip olur.

Sahip olunan, sahip olana tabi olup ona itaatle yükümlüdür. Bu arada sebepleri göz ardı etmemekle birlikte, asıl gaye sebeplere takılıp kalmadan asıl sahibe

itaat etmek olmalıdır. Aksi takdirde yükümlü olduğu görevi tam yapmamış olacak ve hakkı, hakkı olana vermediği için suçlu duruma düşecektir.

“O, göklerin ve yerin ve de ikisi arasında ne varsa hepsinin de Rab’ıdır. O halde, O’na ibadet et, ibadetinde sabır ve sebatla devamlı ol, ibadete layık başka birini bilir misin?” 19:65

Muhakkak ki, yaratılanı en iyi bilen yaratıcısıdır. Onların gücünü de zafiyetlerini de, ihtiyaçlarını da en iyi bilendir. Kalplere ve akıllara görünür ve görünmez şekillerde hitap etmek gücüne de sahiptir. Her insanın böyle bir insanüstü güce tabi olup teslim olması, eşitlik ve hürriyeti getirir. Aksi takdirde, sebebe takılı kalan insan, kendisi gibi yaratılmış olan sebebe, gerek bilerek isteyerek, gerekse de bilmeden boyun eğmiş, kendini küçülmüş, diğerini yüceltmış olacağından eşitlik bozulacak, hürriyet ortadan kalkacaktır.

“Deki, size gökten ve yerden rızık veren kim, duymanın ve görmenin asıl sahibi kim, diriden ölü, ölüden diri çıkaran kim ve bütün bunları düzenleyip tatbik ve kontrol eden kim? Onlar diyecekler ki ‘Allah’. O zaman deki, O halde neden teslim olup O’na itaat etmiyorsunuz.

İşte bu işleri yapan Allah’tır, gerçek Rab’inizdir. Hak’tan gayrisi haksızlıktır. O halde nasıl gerçeğe yüz çeviriyorsunuz?” 10:31-32

Buradan anlaşılıyor ki, her yaratılan yaratıcısına itaatle yükümlüdür ve de itaat eder. Ancak, insan bu konuda ikiye ayrılmış durumdadır. Birinci kısmı, yani madde kısmı,

yaratıcıya itirazsız itaat eder. Göz görür, kulak işitir, kalp çarpar, el tutar, ayak yürür vs. İkinci kısımda ise insana seçme veya seçerek itaat etme imkânı verilmiştir. Şayet Rab'ına itaati seçerse madde ve mana uyum içerisinde yoluna devam eder ve de kolay bir yolculukla istenilen olumlu hedefe ulaşır. Ama aksini seçerse ne derse desin, ne yaparsa yapsın, neyi seçerse seçsin yolculuğu zor olacak ve de istenilmeyen olumsuz bir hedefe ulaşacaktır.

“Ben cinleri ve insanları sadece ve sadece bana ibadet etsinler diye yarattım.” 51:56

Bu da gösteriyor ki insanlar sadece yaratanına itaat, yani ibadetle yükümlüdür ancak bu yükümlülüğü yanlış yere kullanabiliyor. Bu tehlikeden korunabilmesi için, sadece Rab'ının kim olduğunu değil, ibadetin de ne olduğunu, kime ve nasıl ***'ibadet'*** etmesi gerektiğini bilmelidir.

İBADET

İbadetin kelime manası, üstün ve güçlü bir varlığa, onun kendi üzerine hüküm vermeye veya koymaya hakkı olduğuna inanmak. Onun yüceliği ve egemenliği altına girip düzen ve kural sistemini kabul etmek. Hayatının her yönünü bu düzenlere göre ayarlayarak itaatle ibadet etmektir. Rab konusunda olduğu gibi, ibadeti gerekli kılan tüm vasıflar yalnız Allah'ta (cc) mevcuttur.

“Şüphesiz ki, Ben Allah'ım, benden başka hiçbir ilah yoktur. O halde yalnız Bana ibadet et ve içinde Beni zikrettiğin namaza devam et.” 20:14

Yine buradan anlaşıldığına göre, insan başka şeylere de ibadet edebilir ki bir uyarı ile karşılaşılıyor.

“Deki, size ne bir fayda nede bir zarar vermeye gücü yetmeyen, Allah'tan başka şeylere mi ibadet ediyorsunuz? Oysa her şeyi işiten ve bilen sadece Allah'tır” 5:76

İslam inancına göre, insanlar daima uyarılmış, gerçek ibadete layık olanı göstermek, öğretmek için peygamber ve kitaplar gönderilmiştir. Fakat her fırsatta insanlar yine kendisi gibi yaratık olan bazı varlıklara ibadet etmekten geri kalmamıştır. İbadette sadece bir doğru bir de yanlış ibadet şekli vardır. Doğru ibadet tek bir olan Allah'a yapıldığı için, O'nun koyduğu düzen ve kurallarla açık seçik algılanabilir, doğruluğu tespit edilebilir. Ne var ki, yanlış ibadet çeşit çeşit şekillere bürünerek yanlışlığını, basitliğini maskeleyerek insanları tuzağa düşürmeye çalışmaktadır. Onun için ibadetin ve bu konudaki tuzakların ne olduğunu

iyi öğrenmeye çalışmak ve öğretici olan gerçek Rab'dan da yardım istemek gerekir.

“Eğer seni, Şeytan'dan bir dürtüş dürtecek olursa, hemen Allah'a sığın. Çünkü ancak O'dur her şeyi işiten ve bilen.” 41:36

Görülüyor ki dürtüş Şeytan'dandır ama kullandığı dürtme aletleri ve yöntemleri değişik olabilir.

Nefs: *“Hayır, o zulmedenler, bilgisizce kendi havalарına tabii oldular.”* 30:28

Kibir ve gurur: *“...Gördünüz mü? Ne topladıklarınız, ne de kibir ve gururunuz size hiçbir fayda vermedi.”* 7:48

Yanlış önder, zan ve yalan: *“Şayet, yeryüzünde ki insanların ekserisine uyarsan, seni Allah yollundan alı koyarlar. Onlar, sadece zan üzere giden yalancılardır.”* 6:117

Cinler: *“Gerçekten şu da var. İnsanlardan bazıları, cinlerin bazılarına sığınır. ”* 72:6

“Böylece tuttular da Allah'a cinleri ortak koşular. Hâlbuki onları da Allah yarattı.” 6:100

Melekler: *“...Allah onların hepsini mahşerde toplayacak, sonra meleklerle ‘Bunlar mı size ibadet ediyorlardı?’ diyecek. Melekler ‘Seni ortaklıktan tenzih ederiz. Bizim velimiz onlar değil, Sen’sin. Onlar cinlere ibadet ediyorlardı, onların çoğu, onlara iman etmişlerdi.’* Diyecekler.” 34:40-41

Mal, mülk ve oğullar: “*Mal ve oğullar dünya hayatının süsüdür. Baki kalacak olanlar ise salih amellerdir ki Rab’inin katında sevapça daha hayırlıdır. İşte bu hayırlı ameldir.*” 18:46

Yardım ve Güç: “*Sizin Allah’ı bırakıp ibadet ettikleriniz ise, sizin imdadınıza yetişmeye güçleri yetmeyeceği gibi, kendilerine de hiçbir yardımları dokunamaz.*” 7:197

“*Geceyi gündüze gündüzü de geceye geçiren O’dur, güneşi ve ayı hizmet için yaratan da, onlar takdir edilen bir zamana kadar döner dururlar. Gerçek mülk sahibi Allah’tır. Ondan başka yardım etmesi için çağırdıklarınız, bir hurma çekirdeğindeki noktanın sahibi (yaratıcısı) bile değildir.*” 35:13

Acizlik: “*Ey insanlar! Size bir misal verildi. Şimdi onu iyi dinleyin. Allah’ı bırakıp da yardıma çağırdığınız şeylerin hepsi aynı maksatla bir araya gelseler bir sineği bile yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey kapsa onu geri almaya bile güçleri yetmez. Bu durumda, isteyende aciz, kendisinden istenen de.*” 22:73

Bu konuda da eğer insan hürriyet ve eşitliğe ve de adalete önem veriyor ise, önce kaynağa, sonra sebebe yönelmelidir. Kaynağın değerleri içerisinde sebepleri araştırır, gerektiğinde faydalanıp önce gerçek sahibe şükür ederek ve sebebe de teşekkür eder. Korunması, sakınması gerektiği hallerde de önce gerçek sahibe sığınarak bir daha olmaması için sebebe yönelerek önlem alır.

Muhakkak ki, her türlü var olan itaat ve ibadetin kendisine has bir yol yordam ve düzeni vardır ki, işte bu yol ve yordama '*din*' denir. Onun için dini iyi bilmek ibadeti kolaylaştıracaktır.

DİN

Dinin kelime manası, doğaüstü kutsal bir hükümdar gücün koyduğu, uhrevi (ahiretle ilgili) ve dünyevi (dünya ile ilgili) nizam, düzen, kural ve kanunların hepsini, bütün bir şekilde içine alarak, takipçisine yol gösteren, yön veren, başlı başına her yönü ile hükmü altına alıp idare etme hakkına sahip olan sistemdir.

“...Hüküm Allah'tan başkasının değildir. O, kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. Doğrusu Din budur...” (12:40)

Yaratılmış her varlığın kendine has gözlenen ve gözlenemeyen iç içe girmiş bir düzene bağlandığı inkâr edilemeyecek bir gerçektir. İnsan hariç diğer varlıklara bu düzene itaat etmemede seçenek hakkı verilmemiştir. Görüldüğü gibi insanın fizik yapısı da bu kategoriye girer. Lakin insana dünya üzerinde ki yaşam sistemini seçme hakkı verilip, faydalı ve zararlı yollar gösterilerek seçenek serbestliği verilmiştir. Bu insana karşı olan sevgi, güven ve verilen önemi gösterir.

“Allah ebedi hayat sahibidir. O'ndan başka İlah yoktur. O halde, O'nun dinine samimiyetle bağlanarak dua edin. Hamd (övgü ve şükür) sadece alemlerin Rab'ı olan Allah'a mahsustur.” 40:65

Burada da önemli olan asıl kaynak ve sebepleri birbirinden ayırmayı bilmektir. Aklını kullanan, eşitliği ve hürriyeti seçmek isteyen muhakkak ki insanüstü, zaten her düzenin elinde bulunduğu gücü gösterip, O'nun tavsiye ettiği yolu, yordamı seçecektir. Bu arada da sebepleri göz

ardı etmeden, tavsiye edilen düzeni hayatının her alanına, en güzel bir şekilde uygulama yöntemini araştırarak, tatbikattaki yeterlilik ve yetersizlikleri gözden geçirerek gereğini yapmayı ihmal etmeyecektir.

“Şimdi, onlar Allah’ın dininden başkasını mı arıyorlar? Hâlbuki göklerde ve yerde ne varsa hepsi ister istemez O’na boyun eğmektedir. Sonunda da O’na döndürülüp götürüleceklerdir.” 3:83

Bu şekilde yapılması; asıl kaynak olarak yaratanın alınması, değişik alanlarda uğraşmalar bile her ferde ayrı ayrı eşitlik ve hürriyet verecektir ki, işte gerçek adalet budur. Aksi takdirde, bir yaratık diğer yaratığa hüküm ederse zulüm yapmış olur ve böylece eşitlik ve hürriyet ortadan kalkmış olur.

“O halde, yüzünü Allah’ın gerçek ve doğru olan dinine çevir ki insanlar doğuştan bu din üzere yaratılmışlardır. Allah’ın yarattığı bu dini değiştirmeye kimsenin gücü yetmez. İşte gerçek din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.” 30:30

“İslam dini Rab’inin doğru yoludur. Gerçekten Biz ayetlerimizi düşünen bir topluluk için beyan ettik.” 6:126

Burada önemli olan diğer bir unsur da **‘şirk’** tir ki, Rab’a yapılan ibadetin katıksız olması onun manasının anlaşılıp, bilinmesi ve de uygulanmaya konulması ile mümkün olur.

ŞİRK

İslam anlayışına göre, şirkin manası, Allah (cc) ait olan Zat ve Sıfatlar da bulunan vasıfların bir kısmının kabul edilmesi O'na yöneltilmesi, bir kısmının da O'na ait olduğu kabul edildiği halde başka yaratıklara yöneltilmesidir. Allah'ın (cc) hakkı olan bu isim ve vasıfları alarak, kesinlikle eşlik veya eşitlik dahi söz konusu olamayacak şeylere vermektir. Hakk'ı, hakkı olana vermemek, olmayana vermek, onlara itaat ve ibadet etmek, insanın hem yaratana, hem de kendine karşı yapılan büyük bir haksızlık ve zulüm olacaktır.

Yaratana karşı haksızlıktır, çünkü O'nun hakkını alıp, O'nun yarattıklarına vermeye, O'nunla aynı seviyeye koymaya kalkışılmıştır. Kendine zulümdür, çünkü kendisi o yaratıklar karşısında haksız bir şekilde küçültülmüş, onlar da hakları olmadığı şekilde büyütülmüştür. Onun içindir ki, Şirk konusu İslam'da çok önemlidir ve İmanın temelinde yatar.

“Allah, size kendi yaşantınızdan bir misal vermektedir. Mülkiyeti sizlere verilenler (köleler gibi) arasında, size vermiş olduğumuz rızıkta, size ortak olanlar var mı? Birbirinizden korkup çekindiğiniz gibi onlardan da çekinir misiniz? Bunları, akıl edip düşünenler için anlatıyoruz.”
30:28

Bu hakkın tamamen alınıp başka şeye veya şeylere yöneltilmesi ise inkârdır. Şu bir gerçektir ki, bütün bunların yapılması gerçeği zerre kadar değiştirip zedeleyemez. Bunu yapan ancak kendini kandırmakla en büyük haksızlık ve zulmü kendine yapmış olur.

“Allah'a karşı yalan uydurarak, iftira atandan, kendisine gerçek gösterildiğinde yalanlayanlardan daha zalim kim olabilir? Bunların barınağı Cehennem olmaz mı?” 29:68

Şirk, yapıldığı şekle göre sınıflara ayrılır, gizli ve açık şekilde yapılabilir.

- 1- Rububiyette Şirk,**
- 2- Esmâ ve Sıfatlarda Şirk,**
- 3- İbadette Şirk,**

1- Rububiyette Şirk:

Allah'ın (cc) varlığı ve kudreti konusunda yapılan inkâr ve iddia edilen ortaklıktır.

- a) Tamamen inkâr etmek,
- b) Başka ilah edinmek,
- c) Birden fazla ilahlar edinmek.

a) Tamamen inkâr etmek: Ateizm gibi,

“Sizin İlahınız tek İlah'tır, amma Ahirete inanmayanların kalpleri inkâr eder ki onlar, büyüklük taslayan kibirli insanlardır.” 16:22

b) Başka ilah edinmek: Budizm gibi,

“Allah'tan gayri, ibadet edip yalvardıklarınız, hiçbir şey yaratamazlar, çünkü kendileri yaratılmışlardır, diri değil,

öldürler ve de ne zaman dirileceklerini de bilmezler.”
16:19-20

c) Birden fazla ilahlar edinmek: Saptırılan Hıristiyanlık, Musevilik gibi.

“Hiç şüphesiz tek bir İlah varken. Allah, için üçüncüsüdür, diyenler, muhakkak inanmayanlardır. Eğer bunu demekten vazgeçmezlerse, o inkârcıları acılı bir azap yakalar.” 5:73

“Yahudiler, ‘Üzeyir Allah’ın oğludur.’ dediler. Hıristiyanlarda, ‘Mesih Allah’ın oğludur.’ dediler. Bu onların ağızları ile uydurdukları sözlerdir ki daha önce küfür edenlerin sözlerine benziyor. Allah onları lanetler. Hak’tan batıla nasıl da çevriliyorlar.” 9:30

2- Esmâ ve Sıfatlarda Şirk:

Allah’ın (cc) isim ve sıfatlarında bulunan bazı değerleri, görülen, görülmeyen, canlı veya cansız yaratıklara verilmesi.

- a) Gözle görünmeyen yaratıklara,
- b) Cansız, heykel, ay, güneş türü maddelere,
- c) Canlı insan veya hayvanlara,

a) Gözle görünmeyen yaratıklara: Cin, şeytan, melek gibi.

“...Allah onların hepsini mahşerde toplayacak, sonra meleklere ‘Bunlar mı size ibadet ediyorlardı?’ diyecek. Melekler ‘Seni ortaklıktan tenzih ederiz. Bizim velimiz onlar değil, Sen’sin. Onlar cinlere ibadet ediyorlardı,

onların çoğu, onlara iman etmişlerdi. ' Diyecekler.' ” 34:40-41

b) Cansız, heykel, ay, güneş türü maddelere:

“Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi Allaha ait değil midir?. Allah'tan başkasına ibadet edenler, Allah'a koştukları ortaklara ibadet etmekle, başka hiçbir şeye değil, kendi zanlarına ibadet ediyorlar. Ki bu da, onların kendi özel hırslarından başka bir şey değildir.” 10:66

c) Canlı insan veya hayvanlara:

“Kim 'Ben O'ndan başka bir İlah'im.' derse, ona Cehennemi veririz. Böylece, Biz o zalimlere sadece hakkını vermiş oluruz.” 21:29

3- İbadette Şirk:

İnsanın bütün bu vasıfları başka şeylere vermekte uyguladığı itaat, ibadet yöntemidir. Bu da iki şekilde yapılabilir.

- a) Büyük, açıktan yapılan şirk,
- b) Küçük, gizli yapılan şirk,

a) Büyük, açıktan yapılan şirk:

“O zaman, O (Hz. İbrahim) babasına ve milletine dedi ki, 'Gerçek tek İlah Allah iken, siz sahte ilahlar mı arıyorsunuz? Deki, kendi elinizle şekillendirdiğiniz şeylere

mi ibadet edeceksiniz? Şüphesiz sizi de yaptıklarınızı da yaratan Allah'tır. 37:85-86;95-96

b) Küçük, gizli yapılan şirk:

“Ey iman edenler, sadakalarınızı başa kalkarak, Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, gösteriş için iş yapanlar gibi boşa çıkarmayın. Çünkü bu gösteriş, üzerinde az bir toprak bulunan kayanın haline benzer. O kayaya şiddetli bir yağmur isabet edince toprağı alır götürür de, çıplak bir taş halinde bırakır. Onlarda böyle, yaptıkları şeylerden hiçbir sevap kazanamazlar. Allah, inkârcı takıma hidayet etmez.”
2:264

İLÂH

“**La ilahe illa Allah**” kelime-i Tevhidin birinci bölümü, “**Muhammed ün Resul Allah**” ise ikinci bölümüdür. Tevhidin kelime manası; birleştirmek tek bir bütün, birlik haline getirmek. Noksanlık ve eksiklik bırakmadan bir bütün yapmak. İslam’a göre anlamı ise; Rab, din ve ibadet kelimelerini tam anlamları ile birlikte, İlah kelimesinin manası da eklenerek, Peygamber’in gösterdiği şekilde eksiksiz tatbik ederek Allah'a (cc) yöneltmektir ve yönelmektir.

İlah kelimesi öyle bir mana gücüne sahiptir ki, Allah’a (cc) direk çıkan bir asansör gibi diğer kelimeleri de içine alarak insanı huzura çıkarır.

“O güzel kelimeyi kim tasdik ederse, Biz onu en kolay yola hazırlarız.” 92:6-7

“Bir de kim o güzel kelimeyi inkâr ederse, Biz onu en şiddetli yola hazırlarız.” 92:9-10

İslam dini, iki bölümden meydana gelen bu Kelime-i Tevhidi dünya yolculuğunda kullanılacak her kapıya uyan ana bir anahtar olarak sunar. İnsana, bu ilahi anahtarı ne kadar doğru, yerinde ve bilerek kullanırsa, yolculuğunun da o kadar kolay olacağı müjdesini verir. “**La ilahe illa Allah**”, İlah olanı birlediği gibi, insanların da hem özlerindeki madde ve manayı, hem sosyal alanın her dalını, hem de dünya ve ahireti, manasındaki yatan ilahi bir bağ ile bağlayarak birliğe, eşitliğe, hürriyete ve de ebedi mutluluğa kavuşturur. “**Muhammed ün Resul Allah**” ise bu sistemin adaletli bir şekilde, birliği, eşitliği ve de hürriyeti bozmadan

nasıl uygulanacağını insanlara kendi cinslerinden seçilmiş ve aynı şartlarda yaşayan bir insan ile örnek gösterilmesidir. Adaletli olması için insana, insan örnek olması açısından.

“Şöyle de: Eğer yeryüzünde yürüyüp gezenler melekler olsa idi, elbette onlara melek bir peygamber gönderirdik.”
17:95

Eşitliğin ve hürriyetin bozulmaması için de, sistemin peygambere dahi, yaratıcısı tarafından konulmuş olması gereklidir. Peygamberlerin kendileri kişisel kural koysalardı insanlar arasında ki adalet, eşitlik, hürriyet bozulurdu.

“Kim peygambere itaat ederse, muhakkak ki Allah’a itaat etmiş olur. Kim de yüz çevirirse, üzülme zira seni onlara koruyucu ve gözetici olarak göndermedik.” 4:80

Görülüyor ki, tevhidin birinci bölümü ne yapılması gerektiğini söylüyor, ikinci bölümü de bunların insan hayatına nasıl uygulanacağını örneklerle gösteriyor.

Hayat ise, sevinçler, üzüntüler; ümitler, ümitsizlikler; ihtiyaçlar, ihtiraslar; sevaplar, günahlar ve daha birçok maddi ve manevi gerekçelerle doludur. Bütün bunlar, insan tarihinde, zaman zaman önem dereceleri açısından değişime uğramış ve de uğrayacaktır, ama temel değerleri hiçbir zaman değişmemiş ve de değişmeyecektir. Bu değerler, insanın dünya hayatını ve Ahiretini, dolayısı ile de ebediliğini içine alan hayati bir önem taşır. Onun içindir ki, her insanın bu değerleri iyi anlayıp hayatına tatbik etmesi kendisi için elzendir.

İnsana yol, yöntem, gösterilmiş seçim de hür bırakılmıştır. Böylece bu seçim, insanın kendi ebedi geleceğinin seçimi olacaktır, sorumlusu da ancak kendisidir. Ya madde olan kendi vücudunun takip ettiği ilahi düzeni seçer, madde ve manasını uyum içerisine koyar. Ya da hayatını, kendi özünde meydana gelecek madde ve mana uyumsuzluğu mücadelesi için harcamaya hazırlar.

“Onlar ki, Allah’ın Tevhit ahdini yerine getirirler, verdikleri sözü bozmazlar.” 13:20

Dünya ve ahiret hayatını içeren ‘İlah’ kelimesinin manası, kaç madde halinde incelenirse incelenirse ayrılmaz bir bütündür, her maddenin ve de bu maddelerle ilgili her vasfın yalnız ve yalnız gerçek İlah olan Allah’a (cc) yönetilmesi gerekmektedir. Çünkü O’ndan başka hiçbir şey bütün bunları kendinde kusursuz toplamaya kadir değildir. Onun için bunlardan birinin veya birkaçının başka şeylere yönetilmesi, tek, eşi ve benzeri olmayan bir İlah olan Allah’ın hakkı olan bazı vasıfların başka şeylere verilmesidir ki **‘şirk’** yani ortak etmek diye buna denir. Burada beş madde halinde incelenen vasıflar şunlardır:

1- Üzüntünün ve sevincin O’nun müsaadesi ile kendisine ulaştığına inanılan, gidermesi için ilk sığınılan veya teşekkür için ilk dönülen.

2- Asıl yardım kaynağının ‘O’ olduğuna inanılan ve de ihtiyaç anında ilk ‘O’na dönüp yardıma çağrılan.

3- O'nun kendisini her yerde ve her zaman görebileceğine, fakat kendisinin O'nu dünya gözü ile hiçbir zaman ve şekilde göremeyeceğine inanılan.

4- O'nun 'Ol' demesi ile her şeyin, akıllar almasa dahi olabileceğine inanılan.

5- İnsanın, kendisinden üstün görerek hayatını her alanda düzene koyma hakkını vermesi ve hayatını da A dan Z ye kadar O'nun istediği gibi yaşamayı kabul edip tatbik etmesi.

Hayatın ana temel unsurlarını içine alan, aşağıda tek tek incelenecek olan bu vasıflar, her insana, milletlere ve dolayısı ile de tüm dünya insanlığına, kusursuz eşitliğin, eksiksiz hürriyetin, sınırsız adaletin, eşsiz bir birlik ve bütünlükle ebedi dünya ve ahiret mutluluğunun nasıl elde edilebileceğini göstermekte ve de tavsiyelerde bulunmakta, sonunda da seçeneği yine insana bırakmaktadır.

1- Üzüntü ve Sevincin kendisine O'nun müsaadesi ile ulaştığına inanılan, giderilmesi için ilk sığınılan veya teşekkür için ilk dönülen.

Üzüntü ve sevincin sebebi ve derecesi ne olursa olsun hayatın temel unsurlarıdır ve bir dalga halinde tüm hayat boyunca bir dengede devam eder gider. Şayet bu dengede bir düzensizlik meydana gelse insanın ruhi dengesinde de bozulmalar görülür. Aynı zamanda insan duygularına direk hitap ettikleri için nazik konulardandır. İnsanın bireysel madde ve manevi sıhhatinden başlayarak, tüm aile ve toplum ilişkilerini de içine alırlar.

“Dikkat edin! İyilik ve kötülüğü yaratmak ancak Allah’ın elindedir. Ne var ki, insanların çoğu bunu anlamazlar.” 7:131

Burada ki gaye, sebepleri göz ardı etmeksizin asıl gücün kime ait olduğunun bilinmesidir. Her ikisinin de, kimden, nereden ve nasıl gelmesi açısından veya nasıl algılandığı açısından da sebebe takılmadan ilk önce asıl güce yönelmenin faydaları yine insan içindir.

Yani, önce üzüntü veya sevinci veren asıl kaynağa yönelmek ve sonra sebebe bakmak gerekir. Her iki durumda da ilk anda sebebi sadece iletken bir araç olarak kullanıp asıl kaynağa doğrudan bağlanmak, daha sonra ne gerekiyorsa ona göre hareket etmek, sadece insanın kendi beden ve ruh dengesi açısından değil, sosyal denge açısından da çok büyük önem taşır.

Üzüntünün gelmiş olduğu sebebe dayalı kaynağa daima hoşnutsuzluk ile bakılır ve derecesine göre duygular anında kolayca öfke, kin ve nefrete dönebilir. Bütün bu duyguların ilk doruğa ulaşma anlarında, insanın fiziken ve ruhen geçireceği ani şok anı hayati önem taşır. O andaki ani şok, bazı önemli ruhi ve bedeni dengesizliğe, hatta ölüme bile neden olabilir. O anda yapılacak yanlış bir hareket ise geri dönülmesi mümkün olmayan kişisel, ailevi veya toplumsal dramlarla da sonuçlanabilir.

İnsanın bu kritik anda İlah’ını hatırlaması, O’nun müsaadesi olmadan hiçbir şeyin olamayacağına inanması kendisine çok yönlü fayda sağlar. İnsan fiziken ve ruhen sınırlı bir yapıya ve sisteme sahiptir. Olayların ansızın bu

yapının üstüne çıkması veya alışlagelmiş sistemin ani değişme sırasındaki algılama, beden ve ruh kapasitelerini aşacağı için tüm sistemleri kilitleyebilir.

İnsan hiç yardım almadan kendisini olayların odak noktasına koyması halinde, ani ve aşırı oluşan duyguların mantığını bloke etmesine neden olabilir. Bu durumda insan bilinçsizce hırs, kin ve nefretin etkisi altına girebilir. Böylece, kontrolsüz duygular altında hareket etmenin, kişisel psikolojik ve biyolojik bozukluklara yol açması bir yana, aile bağlarının, sosyal ilişkilerin zedelenmesine ve kopmasına, hatta ve hatta ölümcül noktalara kadar varmasına neden olabilir.

İnsan, ilk kritik anda İlah'ı düşünmesi O'na sığınıp, O'na teşekkür etmesi halinde, insan bedeni ve ruhu, direk algılayan değil, iletken duruma geçer. İnsanın madde ve mana istemi bloke olmaktan kurtulur. Normal şartlar altında çalışır halde olduğu için de düşünmeye hür ve mantıklı hareket etmeye fırsat bulur, onun için de ebedi sevince ve mutluluğa ulaşır.

“Muhakkak ki, güldüren O'dur. Ağlatan da... Öldüren de O'dur, dirilten de...” 53:43-44

Böylece, insanın bireysel beden ve ruh sağlığı garantiye alınmış, sağlıklı sosyal ilişkiler sağlanmış olacaktır. İnsan da asıl ibadet, itaat edileni unutmadığı, yaratılan sebebi, yaratana ortak etmediği için hem yaşadığı dünyada görevini iyi yapmanın verdiği huzura, hem de ebedi saadete kavuşacaktır.

“...Sizi bir imtihan olarak, kötülük ve iyilikle deneyeceğiz. Hepiniz de sonunda Allah’a döndürüleceksiniz.” 21:35

İnsanın, bu konuda da gerçek İlah olan Allah’a (cc) yönelmesi veya yönelmemesi İlah’a ne fayda ne de zarar verir.

Ne var ki, insanın bunu tatbik etmeye zaruretten ihtiyacı vardır. Gerçek İlah’a ibadeti, itaati seçmekle insan kendisine iyilik etmektedir.

“Hiç, iman edenleri, etmeyenlerle bir tutar mıyız?” 68:35

Aynı zamanda insan, sebepleri araştırmakla, olumluları takdir ve teşvik, olumsuzları da giderme, engelleme ile sorumludur. Bütün bunları yaparken de kendisine sınırsız, görünen görünmeyen yerlerden, görünen görünmeyen ihtiyaçlarını giderecek yardım yapma ve de kendisini her yerde ve her zaman sınırsız görme gücüne sahip olan insanüstü güce sahip bir yardımcıya, eşitliği ve hürriyeti korumak için zaruretle ihtiyacı vardır.

2- Asıl yardım kaynağının ‘O’ olduğuna inanılan ve de ihtiyaç anında ilk ‘O’na dönülüp yardıma çağrılan.

“Ey insanlar, siz Allah’a muhtaç olanlarsınız. Allah ise hiçbir şeye muhtaç değildir. Hamid’dir.” 35:15

Şüphe yok ki, tek İlah ve alemlerin Rab’ı olan, Allah (cc) insana, sebepsiz veya sebep aracılığı ile maddi ve manevi her türlü yardıma ulaşma gücüne sahiptir.

Muhakkak ki, O'nun sebep kullanmasında sebepler vardır. Bu sebepleri kullanması, bir taraftan insanları birbirine kaynaştırıp yakınlaştırmak için, diğer taraftan da asıl ihtiyaç giderenin unutulup unutulmadığının denenmesi için ki, bu denemede bile insana faydalı olmak, adaleti, eşitliği ve hürriyeti korumak göz önünde tutulmaktadır.

“Allah'tan başka yardıma çağırdıklarınız, size yardım etmeye kadir olmadıkları gibi kendi kendilerine de yardım edemezler.” 7:197

İnsanlar birbirlerine yardım etmeye yükümlüdür ama kendilerini asıl yardım kaynağı görmemek şartı ile sadece var olan yardımı sunabilirler. Eğer bir insan yardımda kendisini asıl kaynak görür veya görülürse, bir insan diğer insana kıyasla, üstün veya aşağı seviyeye koyulacaktır. Üstün olan, öbürü üzerinde hak sahibi olacak, diğeri de üstün olana karşı, gerek minnet, gerek borçlu olma, gerekse de aşağılık duygusu altında ezilecektir. Bu da kesin olarak adaleti, eşitliği ve de hürriyeti tamamen ortadan kaldıracaktır.

“Gökte de İlah olan O'dur, yerde de İlah olan O'dur. O Hakim'dir, 'Alim'dir.” 43:84

Her iki tarafında, tek İlah olarak Allah'ı (cc) kabul etmesi, yardımın asıl kaynaktan geldiğini, kendilerinin birer sebep olduğunu bilmeleri adaleti, eşitliği ve hürriyeti koruyacaktır. Böylece, ne veren üstünlük, ne de alan zayıflık hissedecektir. İkisi de böyle bir yardımlaşmada aynı şartlarla ortak edildikleri için İlah'a şükür, birbirlerine de teşekkür edeceklerdir.

“Müminlerin kalbine sükûneti, iman üzerine iman katmak için indiren O’dur. Yerin ve göklerin tüm askerleri O’nundur. Allah, ‘Alim ve Hakim’dir.” 48:4

Yaratılanların ihtiyaçlarını, kendi yaratanından daha iyi kim bilebilir ki, bu ihtiyaçlara eksiksiz cevap verebilsin. Bu da, tüm yaratılanların birbirlerine karşı olan sorumluluklarını, bu sorumlulukların da en alt ve en üst; en dar ve en geniş tutulabilecek sınırlarını göz ardı edip ihmal etme manasına gelmez. Bütün bunların yapılmasında da öyle bir kontrole ihtiyaç vardır ki tüm insanları, peygamberi bile aynı seviyede tutsun. Adaleti, eşitliği ve de hürriyeti zedelemesin, ortadan kaldırmasin.

“Deki, ‘Ben de sadece sizin gibi bir insanım, ancak bana, İlah’ınız birdir diye vahyolunuyor. O halde, herkim Rab’ına kavuşmayı arzu ediyor ise, iyi amel işlesin ve de Rab’ına yaptığı ibadetinde kimseyi O’na ortak etmesin.” 18:110

İnsan ibadet yaparken hür bir şekilde yapması gereklidir. Sadece kendi duygularını ve isteklerini tatmin etmek için yapacak olsa, kendi kendine kölelik yapmış kendisi gibi hatta daha aşağıda yaratılmış duygulara boyun eğmiş olur. Çünkü duygularda kendisi gibi yaratılmış unsurlardır ve sadece kendisine ait de değillerdir. O duygular, kendi öz karakteri altında, aile değerleri ve toplumsal kültürel değerlerden etkilenecek oluşmuşlardır. Bu halde insan benim dediği şey aslında herkese aittir ama o bunun farkında olmadan sahiplenmiştir.

Bu durum da, kendisi gibi yaratılmış olan herhangi bir şey için yaparsa yapsın ona veya onlara boyun eğmiş olacaktır.

Bu hem kendini ikinci plana koyacak, eşitlik ve hürriyet ortadan kalkacak, hem de onların sınırlı etkinliği altında yetersiz kalacak ve onların görmediği an ve yerler etki dışında kalacağından yardım alanı kısıtlı olacaktır.

O halde bu konuda da, insana faydalı olabilecek güç sınırsız görme, her yapılandan haberdar olma, insanüstü bir güce sahip olmalı ki bu alanda da adalet, eşitlik ve hürriyet zedelenmesin. İnsanların da bu gücü eksiksiz anlamaları için de O gücün görünüm ile sınırlı, kısıtlı olmaması gerekmektedir.

3- O'nun kendisini her yerde ve her zaman görebileceğine, fakat kendisinin O'nu dünya gözü ile hiçbir zaman ve şekilde göremeyeceğine inanılan.

Üzüntü ve sevinç dalgaları arasında yoluna devam eden insan, her alandaki hareketlerini daima bir şeylerin etkisi altında kalarak yapar. Bu etkiler kendi içerisinden gelen veya dışardan gelen etkiler olabilir. Yaptıklarını da kendisine veya başka şeylere doğru yöneltebilir.

Gerçek İlah hariç, bu hareketler ne için yapılırsa yapılsın, nelere yöneltirse yönetilsin, o şeyler gözle görülecektir. Bu da onların yaratılmış olduklarına işarettir. Bir yaratılmışın, diğer bir yaratılmışın hareketini kontrol edip ayarlaması eşitlik ve hürriyeti yok edeceği gibi, kontrollü hareket etme alanını da sınırlayacaktır. Oysa, gerçek İlah hem görünmemekle, sınırsız uluhiyetini ispat eder, her şeyi görmesiyle de, kontrollü hareket sınırını yok eder. Böylece, insan her nerede, ne şekilde, ne şartlar altında olursa olsun, daima kendini gören İlah olduğunu

bilecek ve ne haksızlık edecek ne de hakkın çiğnenmesine göz yumacaktır.

“Hiçbir dünya gözü O’nu görmeye muktedir değildir. Fakat O her şeyi görmektedir. O bütün incelikleri bilir, her şeyden haberdardır.” 6:103

Bunu kavrayan ve tatbik eden bir insan, ilk önce kendi özünde bir birliğe, bütünlüğe ve hürriyete erişecektir. Her fert bunu gereği üzere tatbik edecek olsa, tüm toplum bir bütün, eşit ve hür olarak adaletin, emniyetin, güvenin doruğuna ulaşır.

“Allah, doğunun da, batının da Rab’idir. Allah’tan başka ilah yoktur. O halde Allah’ı kendine vekil edin.” 73:9

O’nu vekil edinene, ışık da, karanlık da, yalnızlık da, kalabalık da bir olur. Her ne alanda sorumlu olursa olsun, hata ve haksızlık yapmamak için son gücü ile uğraşır. Mutludur çünkü tüm toplum bir ahenk ve adalet içerisinde yaşar. Hürdür çünkü kendi gibi bir yaratılmış için değil, yaratana için hareket etmiş, yaratılmışlara faydalı olmayı O’nun isteği üzere yapmış, hem güçlü olmuş hem de kendi alanında toplumu güçlü etmede yer almış olur.

“Gerçekten Allah, size emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında adaletle hükmetmenizi emreder. Muhakkak ki, Allah size bununla ne güzel öğüt veriyor. Şüphe yok ki Allah, hükümlerinizi hakkı ile iştirici, emanete ait işlerinizi de hakkı ile görücüdür.” 4:58

Bu niyetle yapılan hareketlerle, Allah (cc) sadece maddeyi düzene sokmakla kalmıyor, yapılanları

ulvileştirerek mana ile mükâfatlandırarak ebedi mutluluğu müjdeliyor.

“Namazı gereği gibi kılın, zekâtı verin, hayır işlerden, kendiniz için önceden her ne gönderirseniz, Allah katında onun sevabını mutlaka bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görücü ve de karşılığını vericidir.” 2:110

‘Ümit’, üzüntüsü, neşesi; sorumluluk ve kuralları ile devam edip giden hayat da insana gayret ve güç veren bir enerji kaynağıdır. Hele bu ebedi bir mutluluk ümidi ise muhakkak ki uğrunda çalışıp uğraşmaya değer. İnsanüstü, yaratılmamış bir güç bu ümidin kaynağı olmalı ki yine eşitlik ve hürriyet bozulmasın.

4- O’nun ‘Ol’ demesi ile her şeyin, akıllar almasa dahi olabileceğine inanılan.

İlah kelimesinin bu vasfı da, bir önceki vasfı gibi, ancak ve ancak Allah’ta (cc) mevcuttur. Yaratılan varlıklar arasında hiçbir şey yoktur ki bir şeyi yoktan var edebilsin, onu yok etsin de tekrar var etsin.

“Allah göklerin ve yerin yaratıcısıdır. Bir işin olmasını dilediğinde ona hemen ‘Ol’ der. O da hemen olur.” 2:117

O güç öyle sınırsız bir güç olmalı ki, ne başlangıcı ne de sonu olsun.

“Allah, O’dur ki O’ndan başka İlah yoktur. O sonsuz hayat sahibidir. O’nu gaflet de uykusuzluk da tutmaz. Göklerde ve yerde her ne varsa O’nundur. Kim şefaate ederse ancak O’nun izni ile edebilir. O, onların ellerinde ve

arkalarında ne varsa hepsini bilir. Onlarsa, ancak O'nun müsaade ettiği kadar bilebilirler. O'nun kürsüsü, bütün gökleri ve yeri kaplar ve onların korunup gözetilmesi de O'na hiçbir güçlük vermez. O, en Yüce ve en Azim olandır.”
2:255

Güçlü olduğu halde adaletli, merhametli olana, her zaman hayranlık ve güven duyulduğu, sevgi ve saygı beslendiği aşikârdır. Ya, her güç elinde olan, ‘Ol’ dediği zaman her şeye gücü yeten Allah (cc), kendisine ortak koşmadan itaat eden insanı garantisine altına almaya söz vermiş ise, bu hayranlık, sevgi ve güven öyle bir dereceye ulaşabilir ki, ümitsizlik o insanın aklına bile gelmez.

“Sizi yeryüzünde halifeler yapan O’dur. Artık kim inkâr ederse, inkârının zararı kendisinedir...” 35:39

Ümitsizliğin ne derece tehlikeli olduğu ortadadır. Ümitsizliğe düşen insanlar da ruhsal ve bedensel huzursuzluklar belirir. Bu huzursuzluklar kısa zamanda bireyden aileye, aileden de topluma bulaşıcı bir hastalık gibi kapladığı görülür. Hatta ümitsizlik yüzünden nice canlara kıyılmıştır ve de kıyılıyor.

Her zaman olduğu gibi, günümüz dünyasının da büyük bir problemi olan ümitsizlik hastalığının en etkin ilacı olan bu vasfa inanmanın ciddi bir ihtiyaç olduğu inkâr götürmez bir gerçektir. İnsanın, İlah’ın böyle sonsuz güce sahip olduğuna inanması ancak diğer vasıflarda da olduğu gibi insanın kendi yararınadır. İnsanların buna inanıp inanmaması, gerçek İlah olan Allah’a (cc) ne zarar ne de fayda verir.

Dürüst olmak, gerçekleri kabul etmek mertlik işaretidir. Seçme hakkı verilen insan da, böylesine sonsuz güce, adalete, merhamete, her şeyi bilen, koruyup gözetken tek İlah'a tam teslim olmayı seçerek mertliğini ispat etmek düşer ki, bu hürriyeti seçmek demektir. Çünkü kendisinden üstün olan ancak O'dur. O'ndan başka her yaratık ya kendi seviyesinde ya da, kendisine hizmet etmesi için yaratılmış daha aşağı seviyede olan yaratıklardır. O'ndan başka kimse, kendi nefsi dahi kendisine emir vermek hakkına sahip değildir. O halde, ancak İnsanın kendisinden üstün, yaratıcısı olan tek İlah'ın koyduğu hayat düzenini seçmesi ile adaleti, eşitliği ve hürriyeti sağlaması mümkün olacaktır.

5- İnsanın, kendisinden üstün görerek hayatını her alanda düzene koyma hakkını vermesi ve hayatını da A dan Z ye kadar O'nun istediği gibi yaşamayı kabul edip tatbik etmesi.

Allah (cc), insanın sosyal yönü hariç, her yarattığını bir düzene tabi kılmış, seçme hakkı vermemiştir. İnsanın sosyal yaşantısı için de, her alanda takip edilmesi gereken ana hatları belirleyerek, detayı düzenlemede insana seçenek sunmuştur. Bu detayın da güçlüğü göz önünde tutarak, örneklerle sergilemiş, adaleti ve merhameti üzere kolaylık olması ve eşitliğin hürriyetin bozulmaması için ne gerekiyorsa yapmıştır.

“Allah'tır, o gördüğümüz gökleri sütunsuz yükselten ve sonra da emin bir şekilde Arş'ta karar kılan. O'dur güneşi ve ayı kendi emrine tabi kılan ki onlar belirlenmiş bir zamana kadar dönüp duracaklardır. Allah, sizin için olayları anlatıyor, işaretlerini açıklıyor ki, Rab'inizle muhakkak buluşacağınıza kanaat getirin.” 13:2

İnsan, daha önce geçen ayetten de anlaşıldığına göre, kendisinin gönüllü talebi üzerine, dünyaya görevli olarak gönderilmiştir. Görevi ehline verin diyen yaradan, insana verdiği bu görevle, ona çok değer verdiğini ve de güvendiğini, insana da bu görevi yapabilecek bir kapasite ile yarattığını göstermektedir.

“Şüphesiz Biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik, ama onlar bunu yüklenmekten çekinip sakındılar, tenezzül etmediler ve onu yüklenmekten korktular. O’nu insan yükledi, amma, sonra kendisine zulüm ve haksızlık etti.” 33:72

Ne var ki, insan, şu yaşadığımız dünya boyutunda, yaşamını ancak ruh ve daha önce cansız madde olan beden birleşmesi sonucu meydana gelen bir vücutla sürdürebilmektedir. Bu ikisinin birleşmesi anında meydana gelen alış veriş nedeninden dolayı her ikisi de birbirine bağımlılık kazanmış, asıl kendi değerlerini unutturmuş gibilerdir. Dolayısıyla ile de, insan kendi arzusu ile talip olarak aldığı görevi unutmaya ve herkes kendince bir şeyleri doğru sanmaya ve kendi gibi olan yaratılmışlara, değer ve önem vererek kendilerinden üstün görmeye, onlara itaat etmeye yönelerek asıl üstün olanı unutmaya başlamıştır.

“Deki, Allah’tan başka ibadet ettikleriniz, göklerde ve yerde atom çekirdeği kadar bir şeye ne sahip, nede ortaktırlar. Ne de, Allah, onlardan herhangi bir yardım almıştır.” 34:22

Onun için, kitaplar ve peygamberlerle hatırlatma yapmış, gerçekleri anlatmış ve de düşe bilinecek hatalar için uyarılarda bulunmuştur.

“İnsan sanır mı ki başıboş bırakılacaktır.” 75:36

İnsanı etkileyecek kurallar şu üç konu altında toplanabilir:

- 1-Kendisinin kendine kural koyması,**
- 2-Başkasından kendisine kural konması,**
- 3-Kendisinden başkasına kural koyması,**

1-Bir insanın kendisinin kendine kural koyması.

İnsan hayatını düzene koyma konusunda ki ortak koşmada, en zor tespit edilebilen alanlar, insanın kendisinin kendisine kural koyduğu alanlardır.

“Gördün mü nefsin, kendisine ilah edineni?...” 25:43

Bilindiği gibi, insan ruh ve beden birleşiminden meydana gelen bir yaratıktır. Ruhun kendisine has bir dünyası, beden de kendisine has bir dünyası olmakla birlikte, şu dünyada ki yaşamlarını sürdürebilmeleri için birbirlerine son derece bağımlıdır. Üzüntü ve sevinç konusunda görüldüğü gibi her türlü fayda ve zarardan da ortak şekilde, olumlu veya olumsuz birbirlerini etkilemektedirler.

İnsanın karakterini, ‘**Ben**’ dediği kişiliğini, içten gelen karakteristik yapı ve dışardan uygulanan eğitim ve terbiye sistemi şekillendirir. Her insan kendisine has bir karakter

ile yaratıldığı ortadadır. İnsan toplu yaşayan bir yaratık olduğundan, bu toplulukta ihtiyaç olacak her alana hitap etmesi; birlik beraberliğin korunması; birbirlerine ihtiyaç göstererek değer vermesi açısından; yaratıcısı böyle münasip görmüştür. Bu konuda seçeneği olmadığı için, insan sorumlu da değildir. İnsan ancak seçeneği olduğu bölümle sorumludur.

“İçlerinden o ayetleri kabul ettikleri halde, zulüm ve kibirlerinden dolayı bile bile inkâr ettiler...” 27:14

Buna ‘benlik duygusu’, ‘**nefs**’, denir ki terbiye edilmesi, eğitilmesi gereken yaratıkların en başında gelir. Aksi taktirde, başı boş bırakılan benlik görünen veya görünmeyen bazı etkilerin altında kalarak yanlış hareket edebilir. ‘Ben’ denilen şey aslında birçok ailevi, dini, medeni, toplumsal ve küresel değerler etkisi altında gelişen, oluşan bir kişiliktir. Bunun ne kadarı gerçekten o kişinin kendi karakterine ait, ne kadarı da dış etkenlere ait olduğunu kesin olarak tespit etmek mümkün değildir.

“Ey sizler, bilgiye sahip olduğunuz konularda bile mücadeleye girdiniz. O halde, hiç bilmediğiniz konularda neden mücadeleye giriyorsunuz? Her şeyi ancak Allah bilir, siz bilemezsiniz.” 3:66

Kendi kendine kural koyan insanlar, sadece birbirleri ile mücadele etmekle kalmayıp, hayatlarını daima eksiklik ve noksanlık içinde geçirecek, hiçbir zaman eşitliği, bütünlüğü ve de hürriyeti sağlayamayacaklardır.

Burada insana düşen görev, istenilen ana hatlarda her şeyi bilen gören İlah olarak seçtiği Allah’tan (cc) alıp

kendisine düşen şahsi görevi gösterildiği gibi yapmaya çalışmaktır. Dünya prova alanıdır, muhakkak ki hatalar yapılacak ama ustalaştıkça bu hatalar da azalacaktır. Hiç değilse, bu provaları ve hataları hür olarak yapacak, herkes eş değil ama eşit şekilde bulunacak, hiç kimse kimseye boyun eğmeyecek ama başkasının da boynunu eğdirmeyecektir.

“Ey iman edenler! Nefislerinizi düzeltmek üzerinize borçtur. Siz düzelip doğru yolda bulunduktan sonra, yolunu şaşırırlar size zarar veremezler. Hepinizin dönüşü Allah’adır. Artık ne yapmış olduğunuzu O size haber verecektir.” 5:105

İnsanın kendi kendine koyduğu açık kurallardan en bariz şekilde gözleneni, dünya ve ahiret işi diye dini ikiye bölüp beden ve ruhunu birbirinden ayırarak öldürmesidir. Sonrada, ruhu için İlah’a yönelmesi ve dünya için kendisine veya başka şeylere yönelmesidir. Bunun manası ruh ile ilgili işleri İlah, dünya ile ilgili işleri ben veya başkası bilir demek olur ki, bu da, kasıtlı veya kasıtsız, bilerek veya bilmeyerek de olsa İlah’a ortak koşmak demek olur.

Dünyada takip edilmesi söz konusu olan din, beden ve ruhun birleşimi ile meydana gelen insan içindir. Nasıl ki beden ruhtan ayrılırsa ölür, artık ona insan denmez, biri ruh, diğeri ise cesettir. Birbirinden ayrılmış olan ruh ve beden artık bu dünyaya ait değildir ve herhangi bir dünya dinine (sistemine) de tabi olmakla yükümlü değildirler.

Onlar ilahi emir gereği, kendi alemlerine göre olan sisteme tabi olmuşlardır. Bu dünya için onlar insan olarak ölüdür fakat kendi alemlerinde varlıklarını o sistemin

düzenine (dinine) göre sürdürebilirler. Bu dünyadaki din düzeni yaşayan insanı içerir, o insan ruh ve bedenden meydana gelmiş yaşayan bir bütündür. Yaşamın bölünmeyi ve yaşamayı bir arada kabul etmediği gibi, yaşadığı sistem de dünya ve ahiret işleri diye, ayrı ayrı kaynaklardan kural almayı kabul etmez.

“O suçlulara kitap gösterildiğinde, içinde ne olduğunu korku ile görürler ve derler ki, ‘Yazıklar olsun bize! Bu nasıl kitaptır ki küçük büyük hiçbir şey bırakmadan hesaba katıp yazmış. Onlar her ne yaptılarsa önlerinde bulurlar. Rab’in hiç kimseye zulüm etmez.’” 18:49

Eğer dini terimlerde dünya ve ahiret terimleri geçiyor ise bu ancak tanım yapmak, izah etmek için kullanılmıştır.

“Allah’ın sana bağışladıkları ile, ahiret evini gözet, dünyadaki nasibini de unutma. Allah’ın sana bağışladığı gibi sende insanlara bağışla. Yeryüzünde de fesat çıkarma Allah fesat çıkaranları sevmez.” 28:77

Bir insan yaratana, ahiret Sana ait, dünya bana ait derse, sadece ortak koşmakla kalmayıp, asıl geçerli dini yok etmekle birlikte kendisini de yaşar ölü durumuna getirmiş olacaktır. Bunun zararı, gerçek olan dine ve sahibi olan İlah’a değil kendisinedir. Çünkü, kendi kendisine boyun eğerek hürriyetini ortadan kaldırmış, yaşantısını beden ve ruhen kısıtlamıştır.

2-Başkasının kendisine kural koyması.

Bu da, kısaca iki bölümde incelenebilir,

a) Kendi atalarından gördükleri şekilde hareket etme nedeniyle ortak koşmak.

b) Yaşamın her alanını içine alan, aile ve toplum değerleri altında hareket etme nedeniyle ortak koşmak.

a) İnsan hayatta yaşarken, ister istemez bir şeylerin etkileri altında kaldığı bir gerçektir. Bu etkiler geçmişten kaynaklanacağı gibi, hali hazırda olan veya gelecekte olma ihtimali bulunan olayların etkilerinden de kaynaklanabilir. İlahi kitaplar ve diğer herhangi bir dini temsil eden kitaplarda geçmişle ilgili hikâyelere, günlük yaşam için örneklerle ve gelecek için verilmiş tavsiyelerle doludur ve de insan kendi soyu ile her millet kendi ataları ile gurur duyar ve de onlar gibi hareket etmeyi ve onların adetlerini gelecekte de yaşatmayı amaçlar.

“Onlara, ‘Allah’ın indirdiğini takip edin.’ denildiği zaman, dediler ki, ‘Hayır, biz atalarımızın tasvip ve takip ettikleri şeylere tabii oluruz.’ Şayet, onların ataları akıl etmemiş, hidayete de ermemiş iseler de mi?” 2:170

Muhakkak ki, İlahi ana kaynaklar altında kültür alış verişi yapılarak, görgü ve kültür genişlemesini sağlamak faydalıdır. Fakat gelenek ve kültürlerin ibadet derecesinde öneme alınarak, sorgusuzca takip edilmesi yanlıştır. Hele kendi özel değerlerini başkalarına zorlaması ve zulüm yapması, adaleti, eşitliği ve de hürriyeti tamamen ortadan kaldırır. Bütün bu insanlar, milletler birbirlerine boyun eğmeden veya zorla eğdirilmeden, kültürü ve dili ne olursa olsun eşit ve hür bir şekilde saygılı bir birlik ve beraberlik içerisinde ancak ve ancak insanüstü, yaratıcı olan tek İlah’a ibadetle sağlayabilir.

“Hep birlikte Allah’ın ipine tutunun da ayrılığa düşmeyin...” 3:103

b) Yaşamın her alanını içine alan, aile ve toplum değerleri ile hareket etme nedeniyle ortak koşmak.

İnsan yaşamının tümü yap-boza benzer ki her biri bir parçadır ve yerli yerine konmadığı sürece eksiksiz, bütün bir manzara ortaya çıkmaz. Parçalar yerlerine konmayıp başka yerlere koyulsa bile ki koyulamaz, ne olduğu belli olmayan karma karışık, anlam verilemeyen bir şey olur. Parçalar yerlerine konsa dahi, birkaç eksik parça ile bir bütün olmaz, hele o parçalar manzaranın kilit noktalarına ait ise, sadece eksiklikle kalmaz, resmin ne olduğu bile anlaşılamaz halde olur. Hele hele, bir yap-bozun parçalarını başka yap-bozda kullanmaya kalkmanın vereceği sonuçları düşünmek gerekir. İnsan da eksiksiz bir bütün halinde yaşamak istiyorsa, hayatını oluşturan parçaları yerli yerine eksiksiz koymak zorundadır. Yap-boz misali bir parça kendi yerinden başka bir yere uymaz, başka parçada onun yerine uymaz, hepsi yerli yerince konmadan da manzara tamamlanmaz.

“Onlar, Allah’a ve peygamberine tam itaat etmeyenler, Allah’ı ve peygamberini birbirinden ayırmak isterler ve derler ki, “Biz bazı şeylere inanıyoruz, bazı şeylere de inanmıyoruz.” İşte bunlar arada kalanlardır.” 4:150

Muhakkak ki bir insanın toplumda yer aldığı birçok rolü vardır. Ana, baba, evlat, bacı, kardeş, eş, arkadaş, amir, memur daha akla gelebilecek her rol. Öyle bir rol ki, gerçeğin gerçeği, dünya sahnesinde oynamak zorundadır ve

kazanıp kaybedeceği de bu sahnedir. Onun için, her rolü en iyi, eksiksiz bir şekilde öğrenip oynaması gerekmektedir. Ne kadar iyi oynarsa o kadar tatmin olacak, takdir edilecek ve de mükâfatını alacaktır.

“Yaptıkları işlere göre dereceler vardır. Rab’iniz onların yapıldığından habersiz değildir.” 6:132

İslam inancı insanın kişisel özelliklerini göz ardı yapmaz ve bu özelliklerin en olumlu ve verimli bir şekilde İlahi ana değerlerin altında, ortak koşmadan sahneye konması için teşvik eder.

3-Kendisinin başkalarına kural koyması:

İnsanlar, hayatta ki rollerini oynarken daima birbirleri ile alışveriş yapma durumundadırlar. Biri veren, diğeri alan pozisyonundadır. Örneğin, baba, babalık rolünü yaparken, babaya ait görevleri vermekte, evladı da almaktadır. Evlat da evlada ait görevleri yaparken, evlada ait görevleri vermekte, baba da almaktadır. İkisi de birbirine eş değerde önemlidir. Çünkü baba evladı ile babalık vasfını almış, evlat ise baba ile evlat olmuştur.

Aynı zamanda da bir insan birinin babası iken diğeri birinin de evladıdır. Hayatın herhangi alanına ait olursa olsun bu böyledir. Öğretmenin öğrenci ile öğrencinin öğretmen ile doktorun hasta, hastanın doktor ile amirin memur, memurun amir ile varlık kazanırken bir taraftan bir rolü diğeri taraftan da öbür rolü oynamaktadır.

Karşılıklı yapılan muamelelerde, genel değerlere göre verici olarak kabul edilen insan daima güçlü olmuş ve

saygıya layık görülmüştür. Bunun gerçek İlah'ın koymuş olduğu ana prensiplere uygun yapıldığı takdirde hiçbir sakıncası yoktur. Fakat veren insanın kendisi, tamamen başka kural koyarsa, bu asıl kural sahibi olan İlah'ı ve kuralları inkâr etmek demek olur. Biraz O'ndan biraz da kendisinden koyarsa, bu da ortak koşmak olur.

Sadece, ben böyle istiyorum deyip, İlah'ın vermiş olduğu hakları kısıtlarsa veya hakkı olmayan bir şey isterse veya da hakkı olmayana hakkı olmadığı şeyi verirse, sadece kendini İlah'a ortak etmekle kalmayıp, hem karşısındakine, hem de kendisine zulüm etmiş olacaktır. Kendi kişisel arzu ve isteklerini yapması veya yapılmasını başkasından istemesi, asıl kaynağın dışına çıktığı için başkasına verilmiş olan hakkın sınırını aşarak eşitliği bozmuş ve hürriyeti ortadan kaldırmış olacaktır. Yaptığının derecesine göre, gerek bilinçli gerek bilinçsiz, başkalarına kendi özel kurallarını dayatmakla kendisini gerçek olan İlah'a ortak koşmuş durumuna koyacaktır.

“Muhakkak ki, Allah, adaleti ve iyilik yapıp lütuf da bulunmayı ve de akrabaya yardım etmeyi emreder. Zulüm yapmaktan, nankörlük yapıp inkâr etmekten ve kötülük edip, haddi aşmaktan da men eder. Gerektiğinde hatırlamanız için, O size böyle nasihat ediyor.” 16:90

Her konuda olduğu gibi, bu konuda da adalet, eşitlik ve hürriyetin sağlanabilip korunabilmesi için, insanın, insanüstü bir düzene ihtiyacı vardır ki, her ne alanda olursa olsun, her bir insanı eşit şartlar altına koysun. Yapılacak görevler kendisine, kendisi gibi yaratılmış bir varlık tarafından verilmesin ki adalet, eşitlik ve hürriyet ortadan kalkmasın. Aynı zamanda, insanın madde ve ruh ihtiyacını

sınırsız bir şekilde karşılayacak güce sahip olsun, görevlerin tanımını tarafsız, fakat etraflı ve adaletli bir şekilde tespit etsin.

“Sizi yaratan Allah’tır, öldürecek olan da Allah. Uzun yaşatılan bazılarınız, bilgi sahibi olduktan sonra, hiçbir şey bilmez hale gelir. Şüphesiz, tek bilen ve güç sahibi olan Allah’dır.”16:70

İnsan, her yaratık gibi belli sınırlar içerisinde yaratılmıştır. Kendisi ile ilgili birçok şeye gücü yetmezken başkalarına kural koymaya kalkması ancak acizliğini ispatla sergilemekten başka bir şey değildir.

İnsan nesli bir bütündür. Dünyanın bir ucunda bir insan zarar görse insan neslinin bütününün bir parçası zarar görmüş demektir. İnsan kendisi bir başka insana zarar verse, kendi kendisine zarar vermiş demektir. Onun için başkalarını boyunduruk altına almakla asıl kendi özüne, hem bu alemde zarar veriyor hem de sonsuzluk olan ahiret hayatına. Başkalarının hakkını almakla ve de, tek İlah olan Allah’ın (cc) hakkına tecavüz etmekle ancak ve ancak kendisine zulüm etmiş olur.

“Tek gerçek olan Allah’tır. O’dur ölümlere hayat veren ve her şeye gücü yeten. Şüphesiz ölümlerin kalkacağı o saat gelecek ve Allah kabirlerde kim varsa kaldıracaktır. İnsanlardan bazıları da, Allah hakkında, bir ilme, bir yol gösteren öndere ve ışık tutan herhangi bir kitaba sahip olmadıkları halde mücadele ederler. Allah’ın yolundan saptırmak için başka şeyler öne sürerler. İşte bunlar için dünyada rezillik vardır. O kıyamet gününde de ateşin ıstırapı tattırılır ki bunlar onların kendi elleri ile önceden

*gönderdikleridir. Şüphesiz Allah zulüm edici değildir”
22:6-7-8-9-10*

Daha öncede belirtildiği gibi, İlah'ın ana kuralları, insanların oluşturduğu olumlu ve yapıcı genel kültüre, geleneklere ve yapılan gerekli düzenlemelere, hiçbir zaman karşı değildir.

Buraya kadar olan kısımda, İlah anlamının manasına kısa bir göz atıldı, bundan sonraki kısımda ise, kelime-i Tevhidin ikinci bölümü olan Muhammed ün Resul Allah kısmı incelenecektir. Ne var ki, bu aşamadaki gaye örneklerin sunulması değil neden örneklerin uygulanmaya konmasının gerektiği açınsındandır. Örneklerin sergilenmesi başlı başına ve çok geniş bir konudur ve her okuyucu onlara kolayca yetişme imkânına da sahiptir.

İKİNCİ BÖLÜM

“Ey şanlı peygamber! Rab’ından sana indirilene tamamen eksiksiz olarak tebliğ et. Şayet, tebliği tam yapmazsan, Allah’ın elçiliğini tam yapmış olmazsın. Allah seni insanlardan koruyacaktır. Muhakkak ki Allah, inanmayanlar topluluğuna muvaffakiyet vermez.” 5:67

“Muhammed’ un Resul Allah”

Bir insanın Müslümanlığı ancak Kelime-i Tevhidi içeren Kelime-i Şهادeti kalbi ile kabul etmesi ve dili ile de söylemesiyle başlar. Bu bilindiği gibi iki bölümden meydana gelmektedir, “La İlah’a illa Allah, Muhammed ün Resul Allah”. Herhangi bir insan bunun sadece ilk yarısını veya ikinci yarısını deyip diğer yarısını kabul etmezse Müslüman sayılmaz.

Birinci bölümde insan, Ben İlah olarak Allah’ı (cc) seçiyorum demektedir, ikinci bölümde de Muhammed’i (sav) Allah’ın (cc) peygamberi olarak kabul ediyorum demektedir. Yani, ben Muhammed’i (sav) Allah’ın (cc) gönderdiği bir hayat örneği olarak seçiyorum demektedir.

“Kim peygambere itaat ederse, muhakkak Allah’a itaat etmiş olur. Kim de yüz çevirirse, sen üzülme. Çünkü seni onlara bir koruyucu veya gözetici olarak göndermedik.” 4:80

Nasıl ki insanların eşit ve hür olması için konulan kuralların insanüstü olması her insanın aynı seviyeye konması gerekiyorsa, adaletin olması için de, insanlara

örnek olacak peygamberin insan olması ve diğer insanlarla birlikte aynı ilahi kaynaktan kaynaklanması gerekmektedir.

“Şöyle de, ‘Eğer yeryüzünde yürüyüp gezenler melekler olsalardı, elbette onlara gökten melek bir peygamber gönderilirdi.’” 17:95

Aynı zamanda, peygamberler İlah’ı kaynak ile insanlar arasında bir bağ oluşturması için seçildiğinden özel yetenekler de verilmiştir. Bu sadece kendi peygamberliği ile ilgili olduğu için, diğer insanlar onları bu konularda takip etmekle sorumlu değildirler, ne de bunu yapmaya güçleri yeter.

“...Allah bütün gaybı bilendir. Gaybe dair ilmini hiç kimseye açmaz. Ancak, peygamber olarak seçtiği müstesnadır. Çünkü Allah peygamberlerinin önünden ve arkasından gözetleyici muhafız melekler tayin eder. Böylece, o peygamber bilsin ki, Rab’inin gönderdiği ilim kendisine emniyetli bir şekilde ulaşmıştır. Allah, bütün ilimleri ve her şeyi çepeçevre kuşatmış ve en ince noktasına kadar da hesaplamıştır.” 72:25-28

Allah (cc) sadece gönderdiği mesajın nereden geldiğini, nasıl iletildiğini ve mesajcıyı emniyete almakla kalmıyor, aynı zamanda mesajın, mesaj verenler ve alanlar tarafından da dosdoğru anlaşılmasını da sağlıyor.

“Allah’ın kitap, bilgi ve peygamberlik verdiği hiçbir insan demez ki, ‘Allah’ı bırakıp bana ibadet edin.’ Bilakis, O şöyle der, ‘Sadece Allah’a ibadet edin. Çünkü okuyup öğrenerek dersler aldığınız O kitapta anlatıldığı gibi, gerçek ve çok yüce olan sahip, yalnız O’dur.’ O, peygamber

insanlara, meleklere ve peygamberlere ibadet edin diye de emretmez. İslam'ı kabul ettikten sonra, size inkârı neden emretsin?" 3:79-80

Peygamberler aldıkları mesajda Allah'a bağımlı oldukları gibi verdiklerinde de bağımlıdılar. Onlar kendilerinden bir şey koyamaz veya kaldıramazlar, ancak sergilemesi için verilen örnekleri yaşayarak göstermekle yükümlüdürler.

"Allah'tan ve Kıyamet gününden ümitli olmak, Allah'ı çokça hatırlamak isteyenleriniz için, Allah'ın peygamberinde çok güzel örnekler vardır." 33:21

Allah (cc) dininde, Hazreti Musa (as) zamanında daha çok dünya düzenini içeren sistemlere yer vermiştir. Hazreti İsa (as) zamanında da ruh düzenini içeren sistemlere, İslam ile de dünya ve ruh düzenlerini dengeleyen bir sisteme yer vererek insanlara sunmuştur. Hazreti Musa (as), dünya düzeninde, sihir dahil, doruğa çıkmış, kendisini İlah ve Rab ilan eden bir lidere sahip olan topluma bir taraftan da zulme uğramış masum insanlara gönderilmiştir.

Herhangi bir konuda üstün başarı elde eden insan, doğal olarak gurur duyar. Onu kibirlenmekten alı koyacak bir inanca sahip değilse, kendisini başkalarından üstün görmeye başlayacaktır. Bu başarının asıl kaynağı kendisinin olduğunu sanması gurura, kibre dönüşebilecek, kibri de, yaratana bile başkaldıracak derecelere ulaşabileceği, aşağıdaki ayetlerde açıkça gösterilmiştir.

"Firavun dedi ki, 'Ey kavmimin ileri gelenleri, sizin için benden başka bir ilah olduğunu kabul etmiyorum. Ey

Hamam, benim için, çamur üzerine ateş yak ve tuğla imal et, ve de bir kule yap ki Musa'nın İlah'ına ulaşayım. Muhakkak ki O yalan söyleyenlerdendir.' O ve askerleri, hakları olmadığı halde yeryüzünde büyüklük tasladılar ve Bize döndürülmeyeceklerini mi sandılar." 28:38/39

Diğer taraftan da, çaresiz kalınca Allah'a (cc) sarılan insan, rahata çıkınca kendisini asıl kaynak görmeye başlayabileceğini gösteriyor.

"Bir zamanlar Beni İsrail'e, 'Yalnız Allah'a İbadet edin, ana-babaya iyi davranın, yakın akrabaya, yetimlere, miskinlere iyilik edin. İnsanlara iyi söz söyleyin, namazı kılın, zekâtı verin.' diye söz aldık, çok azınız hariç çoğunuz sözünden geri döndü. Siz, verdiğiniz sözde durmayanlarsınız." 2:83

Hazreti İsa (as) ise, din istismar edilip, erkeklerin etrafında yoğunlaştırılıp, onları uluslaştıran ve kadınlara değer verilmeyen bir zamanında mucize olarak gönderilmiştir ki insanları, gerçek kaynak hakkında uyarısın ve anlasınlar ki şayet Allah dilerse erkeksizde insan yaratabilir, Asıl ve tek olan kaynak O'dur. Bu geçmişte de öyle idi, gelecekte de öyle olacaktır.

"Meryem'in oğlu İsa, 'Ey Beni İsrail, ben, Allah'ın gönderdiği, elinizde bulunan Tevrat'ı tasdik edici ve daha sonra gelecek olan Ahmet adında bir peygamberi müjdeleyici olarak gönderildim.' dedi. Ne yazık ki onlara açık işaretler gönderildiği zaman, 'Bu açıkça sihirdir.' derler." 61:6

Hazreti Musa (as) zamanında ki dünya düzeninde, gücün bir tek insana mal edildiği görülmektedir. Hazreti İsa (as) zamanında bir grup insana mal edilmiş Hazreti Muhammed (sav) zamanında her ikisi birden bulunmakta idi, hem liderler, hem de kabileler güçlülük, mücadelesi vermekteydiler.

İnsan psikolojisi başlı başına bir konudur, lakin kısaca şu söylenebilir ki insan yapay ve gerçeğe dayanmayan değerlerle kendisinin aklını karıştırıyor ve de ilk önce kendisini kendisine köle edip, karşısındakine efendilik yapma savaşı açıyor. Acizliğini anladıkça da kendisini güçlendirecek destekler aramaya başlıyor ve bu yapay destekleri de araç olarak kullanmaya kalkıyor, örneğin, soy, unvan, mal, mülk, at, evlat gibi.

Asıl olan kaynağı bulup önce ona teslim olup hürriyete kavuşmadan başka çıkar yolu olmadığını da kendi yarattığı panik ve kölelik yüzünden gerçeği göremez hale gelebiliyor.

“İnanmayanlar hoşlanmasa bile, O’dur, peygamberini, doğru yol gösteren, gerçek bir din ile gönderen ki, diğer bütün dinlere karşı üstünlüğü gösterecek.” 9:33

İnsan, beden ve ruh birleşimi devam ettiği sürece yaşamını sürdürür. Bu yaşantısını sürdürürken, dünya ve ahireti birleştiren, yaşayan, her türlü madde ve mana ihtiyaçlarına cevap verecek bir düzene ihtiyacı vardır. Bir düzen ki, kral, köle, zengin, fakir, kadın, erkek, her türlü insana aynı önemi veriyor olsun.

Her insanın iç ve dış yapısına cevap vermekle birlikte, her insanın değişik alanlarda, maddi, manevi olan görevlerine de hitap ederek, örnekleri ile birlikte sergilesin ki, herkes yaptığını kolayca yapabilsin. Bütün bunları yaparken de insan adaletin, hürriyetin ve eşitliğin doruğunda yaşasın.

“Ant olsun ki, içinizden size öyle bir peygamber geldi ki, zahmet çekmeniz O’nu çok incitir ve üzer. Sizlere çok düşkündür. Özellikle, inananlara çok merhametli ve şefkatlidir.” 9:128

Hürriyetin doruğuna ulaşmış ideal bir insan örneği:

“Biz seni ancak bütün insanlara cenneti müjdeleyici, haber verip sakındırıcı bir peygamber olarak gönderdik. Ne yazık ki, insanların çoğu anlamıyor.” 34:28

“Gerçekten Sen en güzel bir ahlak üzeresin.” 68:4

Hürriyetin tanımını sorulduğunda hemen hemen her insan kendisinden öteye gidemeyen bencil bir tanım yaparak, bir insanın yapmak istediği her şeyi dilediği gibi yapmasıdır diyebilmektedir. Ne var ki, birinin sınırı nerede biter, öbürlerinin sınırı nerede başlar diye sorulduğunda kesin bir cevap almak mümkün bile değildir. Kim, kimin sınırını tespit etme hakkına sahiptir. Biri kendiliğinden dese ki sınır budur, eşitlik ve hürriyet ortadan kalkar. Çünkü sınır konulan da, koyan kadar insandır ve de öbürü kadar sınır koyma hakkına sahiptir.

Öbür taraftan herkes kendisine bir sınır koysa, birincisi, insan kendisini kendi baskısı altında tutacağı için, hürriyete

kavuşamadığı gibi, başkalarının haklarını çiğneyecek ya da hakkını çiğnetecektir. Hiç kimse ortak bir değere kavuşamayacağı için de eşitlik ve bütünlük sağlanamayacaktır. Şu unutulmamalıdır ki, İslam inancı, toplumların ortak değerlerine çok önem verir, inanca ve topluma zararlı olmayan düzenleri her zaman daha iyiye ve daha doğruya götürmek için yapılacak olan çalışmaları daima destekler.

Hazreti Muhammed (sav) insan olarak hürriyetin en doruğuna ulaşmıştır. Çünkü O, ne aldığı mesajda, ne de verdiği mesajda kendisinden hiçbir şey koymamıştır ve verilen sınırı zerre aşmamıştır. İnsan olması sebebi ile yaptığı bir hata varsa ki, onlarda da insanlara örnekler vardır, ikaz edilmiş hemen uyarılmıştır.

“Allah, birçok efendinin sahip olduğu bir adamla, sadece bir efendisi olan bir adam bir midir, diye örnek vererek soruyor, ‘Bu ikisi eşit midir?’ Hamt Allah’a mahsustur, ama onlardan çoğu bunu bilmezler. Muhakkak ki sen de öleceksin onlar da ölecekler.” 39:29-30

İnsan, kendisine verilmiş görevleri kendisi gibi bir yaratığın ona yap dediği için değil, gerçek olan İlah dediği için yapmayı seçerse, kendisini daima hür hissedecek, yaptığı işi, görevi isteyerek yapacaktır. Yalnız da olsa, başkaları ile de olsa, karanlıkta, ışıқта her yerde her zaman yaptığının en iyisini yapmaya çalışacaktır. Kendisi “yap” deme pozisyonunda ise de, yapılması gerekeni adaletle isteyecek, kendisinden bir zerre dahi katmadan, yani zulüm etmeden iş yaptıracaktır.

Hayat şartları en gerçekçi bir şekilde ele alınmış, roller tespit edilmiştir. Bu rolleri insanlar istese de istemese de, dünyaya geldikten sonra oynamakta ve görevlerini şöyle veya böyle yapmaya çalışmaktadırlar. Bu rollerin elbette bir yazıcısı olacaktır. Sonsuz güce sahip kendi yaratınının, açık ve net bir şekilde kendisi için yazdığını ve de tarafsız bir şekilde sahnede de örneğini gösterdiğini almak, kendi kabiliyetini de katarak en güzel bir şekilde oynamak, hürriyetin doruğuna çıkmak demektir.

Aksi takdirde sahneye rolünü bilmeden çıkan ve herkes ne derse onu yapmaya çalışan biri olarak komik bir zavallı durumuna düşecektir. Bu oyuna komedi bile demek mümkün değildir, çünkü komedi de bir düzenle yazılıp uygulanırsa ancak güzel, kaliteli bir komedi ortaya çıkar.

Sevgi, Şefkat, merhamet ve şefaat örneği:

“Deki, Rabbim! Sen ümmetimi bağışla, onlara merhamet buyur Sen merhamet edenlerin en hayırlısısın.”
23:118

Sevgilerin, merhametlerin ve şefkatlerin en büyüğü, Mevla'nın yarattıklarına karşı duyduğu sevgi, merhamet ve şefkattir.

“Ebu Hureyre'nin (ra) şöyle dediği rivayet olunmuştur. Resul Allah'ın (sav) şöyle dediğini işittim. 'Allah'u Teâlâ rahmetini yüz parça yaptı da doksan dokuz parçasını kendi yanında tuttu. Bir parçasını yeryüzüne indirdi. İşte bu parça rahmet sebebi ile bütün mahlûklar birbirlerine acırlar veya severler. Hatta kısrak yavrusunu emzirirken

dokunur korkusu ile bir ayağını (tırnağını) yukarıya kaldırır.” C-12,H-1973,S-126

Sevgi öyle bir şeydir ki, bir insan sevdi mi, sevdiği uğruna Ferhat gibi dağları taşları delerek sevgiliye ulaşabilmek, sevgiliyi memnun edebilmek için tüm zorlukları aşar. Günler, aylar yıllar vererek ömürler harcanır, canlar feda edilir. Kısacası, sevgi için yapılan işler ne kadar zor da olsa olsun sevene kolay gelir.

Sevginin kendisine has görünmez bir çekici bağı vardır ki, bununla insanlar ana-baba, bacı-kardeş, eş-evlat, arkadaş bağları kurar şefkat ve merhametle birbirlerine muamele ederler. İnsanlara daha başka sevgilerde bağışlanmıştı, hayvan, tabiat, mal, ünvan, gibi.

“İnsanlar için, kadınlardan, evlatlardan, yığın yığın altın ve gümüşten, salma atlar ve sağılan hayvanlardan, topraktan alınan mahsulden duyulan zevkler vardır ki bunlar, dünya hayatında yararlanmanız içindir. Muhakkak ki, en güzel dönülecek yer, Allah’ın yanındadır.” 3:14

İnsanın bu tür sevgileri duyması, hissetmesi gayet doğal hakkıdır ama önemli olan bu sevgilere takılıp kalmaması, bu sevgilerin asıl kaynağına ulaşmaya çalışmasıdır. Bu sevgiler O kaynağa giden basamaklar olabildiği gibi engellerde olabilirler, onun için doğru yol gösterilmiş, örnek sunulmuş ve seçim insana bırakılmıştır.

Yeryüzüne inen rahmet ve sevginin en büyüğü ise, Hazreti Muhammed’e (sav) aittir. İnsanlar içerisinde Yaratanını en çok seven ve de yaratılanlar içerisinde tam teslimiyeti dolayısıyla en çok sevilen O’dur.

İnsanın, kimleri, neleri, ne için ve ne kadar sevip önem vermesi gerektiğini ve bu konulardaki tehlikelerin neler olduğunu iyi bilmesi gerekmektedir ki ona göre hareket etsin. İnsanlar ayrı karakterlerle birlikte, ayrı ayrı değerlere de önem verir şekilde yaratılmışlardır ki, dünya düzenindeki denge sağlansın. Bunların tutku haline gelip insanın hürriyetini sınırlamaması, eşitsizlik ve adaletin bozulmaması için, insanüstü ortak bir değerle ölçülmesi gereklidir. Bu İlahi ölçü, Hazreti Muhammed'de (sav) görünüm kazanmış ve örnek olarak sunulmuştur.

“Şüphesiz, aranızdan size öyle bir peygamber gönderilmiştir ki, sizin sıkıntı çekmeniz O'na çok ağır gelir. Çünkü O size çok düşkündür. Müminlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir.” 9:128

Hazreti Muhammed (sav) Yaratanını çok sevdiği için O'nun eseri olan her türlü yaratıkları da, bilhassa insanları, onların içinden de, inananları çok sevmiştir. O'nda, bu dünya ile ilgili her türlü sevgi merhamet, şefkat örneği mevcuttur. O sadece insana değil, hayvanlara, tabiata ve de yaratılmış her şeye karşı çok merhamet, sevgi, şefkat ile muamele etmiş, hakkı olana hakkını vermede en ince titizliği göstererek, bu konularda gerçek bir örnek olduğunu sergilemiştir.

“Şüphesiz sende, hoş olmayan hiçbir karakter yoktur.” 68:4

O'nun insanlara olan sevgisi sadece bu dünyaya bağımlı değildir. Ahirette bile kendisini örnek alan insanlara yardımda bulunmak için elinden geleni yapmaya, kendi özel hakkını kullanmaktan çekinmemiştir.

“Abu Hureyre’den (ra) edilen rivayete göre, Resul Allah (sav) şöyle buyurmuştur. ‘Her peygamberin kendisine has, muhakkak kabul edilen bir duası vardır. Onunla Allah’u Teâlâ’ya dua edegelmiştir. Ben bu duamı, ahirette ümmetine şefa’at etmek için saklıyorum.’”
C:12,H:2140,S:331

Her şeyde olduğu gibi sevgide de alt ve üst sınırları aşmak zulümdür. Hakkı, hakkı olana vermek ise adalettir. Bu adalet de ancak İlahi bir değer verdiği ölçülerde ve gösterdiği şekillerde olursa ancak, eşitlik, beraberlik ve bütünlük içerisinde yaşanacaktır. İnsan tüm yaratılanlarla bir bütündür, bu bütünün parçasına gelen zarar bütüne gelmiş demektir. Bunu bilir, yaratanını, mesajını, mesajcısını ve de kendisini severse her konuda örnek ne imiş öğrenmek ve ona göre severek isteyerek hareket etmek isteyecek, bunu sevgi ile yaparsa sevilen asıl kaynaktan da gelen yardım ile kolay bir şekilde başarıya ulaşacaktır.

Niyet, plan, plana göre hareket etme, yapılan işte azim, sabır, gayret ve sebat gösterme örneği:

*“En yüce olan Rab’inin adını tesbih et.
Ki, O yaradan ve dengeli bir düzene koyandır.
Her şeyi takdir eden ve yol gösterendir.
O’dur toprağı nebatlarla donatan.
Sonra da onu sel artığı haline getiren.
Sana okuyacağız da sen onu unutmayacaksın.
Ancak, Allah’ın dilemesi hariç. Muhakkak ki Allah açığta olanı da, gizli olanı da bilir.
Biz, sana kolaylığın sırrını vereceğiz.
Sen hatırlat, olur ki hatırlatmak faydalı olur.*

*Muhakkak, Allah'tan korkanlar hatırlayacaklardır.
İsyankârlar ise yan çizecekler.
Ki, onların varışı büyük ateştir.
Orada ne ölür nede yaşarlar.
Fakat kim de kendisini temizlerse, kurtuluşa erer.
Onlar Rab'larının ismini ibadetlerinde zikir ederler.
Ne yazıktır ki, siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz.
Gerçekten, Ahiret daha hayırlı ve sonsuzdur.
Bunlar önceki kitaplarda da yazılı idi.
İbrahim'in ve Musa'nın kitaplarında." 87:1-19*

Niyet etmek, bir şey yapmak istemenin başlangıcıdır. Niyet edildiğinde hayallerde, yapılacak şeyin bitmiş örnek bir modeli oluşturulabilir. Bu şeyi meydana getirmek için de elemana, plana, projeye ve malzemeye ihtiyaç olduğu gibi, sonuca varmak içinde azim, gayret ve sabırla bu planı uygulamak gerekir ki, o istenilen şey tam istenildiği gibi bir şekilde meydana çıkmış olsun.

İnsan, tüm bunları yaparken mevcut kaynak ve malzemeleri kullanır. Bununla birlikte bazen tüm gayretlere rağmen istenilen sonuç elde edilemeyebilir. Hâlbuki yaradan, hiç yoktan var etmeye niyet edip, planlamış, planı yazıp harfiyen uygulamış ve hiçbir eksik ve yanlış meydana gelmeden devam edip, plana göre yürüyüp gitmekte olan bir eser yaratmıştır.

*"Görünmeyen her şeyin anahtarları Allah katındadır.
Onları O'ndan başkası bilmez. O, karada ve denizde ne varsa bilir. Onun bilgisi dışında kuruyan yaprak dalından düşmez ve yerden yaş veya kuru bir tek tane bile çıkmaz ki,
onların hepsi o açıklayan kitapta yazılıdır." 6:59*

Ol! Demesi ile her şeyi yapmaya gücü yeten Alemlerin Rab'ı olan Allah'ın (cc) bunu aşama aşama yapmasında muhakkak ki hikmetler vardır. Birincisi, bu derece kusursuz bir sanat sergileyen bu sanatçının, sanatı gibi sınırsız sevgi, saygı ve hayranlığı hak etmesi. İkincisi ise, insanlara yol göstermek, her şeyin niyet, gayret, azimle ve sebat ile oluşacağını göstermek. Bu konuları en güzel şekilde sergilemeye çalışanlar, insan olmalarına rağmen gayretlerini sonuna kadar kullananlar ise peygamberlerdir.

İnsanlar, hayatta oldukları müddetçe, hayatlarının her dalını içeren alanlarda, kendilerine ulaşılması gereken birçok hedefler seçerler. Bu hedeflere giderken zorlukları kolay aşabilmeleri, kolaylıkları da akıllıca kullanarak hedefe emin bir şekilde ulaşabilmeleri için örneğe ve desteğe çok ihtiyaçları vardır.

Şayet hedefler doğru bir ana hedef için yani, her şeyin sonunda yaratana ulaşmak olursa. Asıl kaynak olan bu hedeften insana, görünür görünmez yerlerden, maddi ve manevi yardımlar ulaşacaktır. Aksi takdirde, asıl kaynağı ihmal edip, sadece yaratılmış hedeflere takılı kalırsa onlardan kendisine hiçbir yardım ulaşamaz, kendi başına çabalar durur.

İşte, ana hedefe ulaşmanın nasıl olması gerektiği örneği olarak İslam inancına göre Hazreti Muhammed (sav) seçilmiştir. O'nun hayatı her türlü örneklerle donatılmış ki her konuya ve de herkese uysun da bilinçli bir şekilde giderek azim ve sebatla asıl hedefe ulaşsın.

“Alemlere yol gösterici olsun diye, Kulu Muhammed’e Furkan’ı indiren O’dur. Göklerin ve yerin hükümdarlığı

kendisine ait olan da O'dur. O, hiç evlat da edinmemiştir. Mülkünde de ortağı da yoktur ve her şeyi yaratıp ona nizam veren ve mahlûkatın mukadderatını tayin eden tek Allah'tır. O, yüceler yücesidir.” 75:1-2

Samimiyet, sadakat, dürüstlük, güvenirlilik, vefalı, doğru sözlü olma, verdiği sözde durma örneği:

“Peygamber, sizi Rab'inize iman etmeye çağırdığı halde, neden Allah'a inanmıyorsunuz? Hâlbuki Allah sizden kesin söz almıştı. Şayet inancılırsanız.” 57:8

Kelime-i tevhit dünya ve ahireti içeren, yaratana ve kulları arasında olan bir antlaşmadır. Şartları kullar tarafından kabul edildikten sonra, dünyada tatbikata konulmuştur ki, kim verdiği sözü, sadakat ve dürüstlikle yerine getirecek, kim de getirmeyecek görülsün.

“Allah'ın üzerinizdeki nimetini ve sizin, 'dinledik ve itaat ettik.' dediğiniz zaman ki bağlanan anlaşmayı unutmayın. Allah'tan korkun. Şüphesiz, Allah bütün göğüslerin esrarlarını tamamen bilendir.” 6:7

İnsanlar, bu anlaşmayı yaptıkları zaman, hedefleri sadece yaratana ulaşmak olduğunu biliyorlardı ve de bu uğurda yollarındaki her türlü zorlukları göğüs germeye değer buluyorlardı. Yaradanları da onların samimiyetini en doğal hakkı olarak, denemek için imtihan etmeyi murat etti ve dünya sahnesini de imtihan meydanı olarak yarattı.

“İnsanlar sandılar mı ki, 'İman ettik' demeleriyle bırakılacaklar da imtihan edilmeyecekler. Doğrusu, Biz

onlardan evvelkilerini de denedik. Allah, sadık olanları da bilecek, yalancı olanları da.” 29:2-3

Allah (cc) insanlara emir verip, emrinin yerine getirilmesini zorunlu kılma hakkına ve gücüne sahip olmakla birlikte, böyle yapmayı, kullarına imtihanı teklif etmiş, kabul ettiklerine dair söz almış olduğu halde, yine de seçme hakkı vererek, sözünde duranlara mükâfatlar söz vermiştir. Sadece onunla kalmayıp, merhamet ve sevgisi üzere de unutmaya ihtimali olan söz vermeyi, hatırlatmak için kitaplar ve örnek peygamberler göndermiştir.

Hazreti Muhammed’i (sav) bu konuda da en güzel bir örnek göstermektedir ve O’nun bile verdiği bu sözde ki samimiyeti imtihan edilmektedir.

“Deki ‘Eğer ben Rab’ıma isyan edersem, cidden büyük bir günün azabından korkarım.’” 6:15

İnsan, şayet yukardaki meziyetleri tam manası ile yaşamak istiyorsa, önce, ana kaynağa verdiği sözde durması gerekmektedir ki, bu da Peygamberi örnek alıp, takip etmeyi içerir. O zaman, her konuda olduğu gibi bu konuda da Peygamberin yaptıklarını örnek alacak ve tatbik etmeye çalışacaktır.

Sosyal hayattaki ilişkilerde de yukarıdaki meziyetler çok önemli bir yer tutmaktadır. Her şeyden önce insan kendi kendisine samimi ve dürüst davranmalı ki gerçekleri görebilsin. Aksi takdirde, kendisini sevmeyen, samimi olmayan, tanımayan ve güvenmeyen bir insan başkalarını ne sever, ne güvenir ne de güven verir.

Kendisine samimi olan insan kendisindeki asıl kaynağı bulacak ve herkesle yapacağı muamelesinde bu kaynağı ölçü alacaktır. Bu kaynağın dediklerini adaletli, eşit ve hür bir şekilde de ancak O'nun gösterdiği örneği takip ederse başarıya ulaşacaktır. Bir başarı ki, hem Dünya'daki hayatını düzene koyarak mutluluk verecek, hem de daha sonra istese de istemese de gideceği ebedi hayatında ebedi mutluluğa ulaşacaktır.

Alçak gönüllü, mütevazi, gösterişsiz, sade ve müşfik olma örneği:

“Takva sahipleri cennetlerde, ırmakların kenarlarında, güçlü, Yüce Allah'ın huzurunda Hak meclisindedirler.”
54:54/55

Alçak gönüllü ve mütevazi olmanın tam tersi kibirdir. Kibir: bir insanın kendisini asılsız, aşırı bir güvenle diğer insanlardan üstün görmesidir. Bu üstünlüğü ispatlama uğruna da gerek söz, gerek hareket ile küstah ve zorba bir şekilde buyuruculuk, büyüklük ve başkalarının görüş ve anlayışlarına aldırılmayarak sadece kendisini doğru zannetmek ve de buna hakkı olduğunu savunmaktır.

Bu hakkın savunulabilmesi için her türlü şey bahane gösterilebilir. Peygamberler buna dahil değildir, fakat ebeveynlik, amirlik, eğitimcilik veya eğitilmişlik gibi daha birçok haklar, aslı olmayan bahaneler kişisel kibri tatmin etmek için kullanılabilir.

İslam inancında kibir daima kınanmıştır. Onun nasıl göz karartıcı, doğruyu görmeyi engelleyici olduğu haber

verilerek, tehlikelerinden korunma yolları tavsiye ve örneklerle gösterilmiştir.

“İlah’ınız tek bir İlah’tır. Ahirete iman etmeyenlerin kalbi bu gerçeği inkâr edicidir. Çünkü onlar kibirlidirler. Şüphesiz, Allah onların gizlediklerini de, açıkladıklarını da bilir. Doğrusu Allah, kibirli olanları sevmez.” 16:22-23

Tüm yaratılmış olan vasıfların asıl kaynağı Allah’tır (cc). Bu vasıfların yine katıksız ve insan kabiliyetine en uygun bir şekilde nasıl tatbik edileceğini gösteren asıl örneklerde peygamberlerdir.

İnsan sadece ve sadece görünen şeylerden etkilenmez bir de Dünya’da gözle görünmeyen şeyler vardır ki kendisine haber verilmese idi bunların varlığından haberi bile olmazdı. Bunlardan birisi de Şeytan’dır ki hakkı olmadığı halde gururlanması, gurur ve kibir için en güzel örnek oluşturmuştur.

“Allah, İblise ‘Ben senin secde etmeni emretmişken, seni secde etmekten alı koyan nedir?’ buyurdu. İblis şöyle dedi, ‘Ben Adem’den daha üstünüm, çünkü beni ateşten, O’nu ise çamurdan yarattın.’ Allah, şöyle buyurdu, ‘hemen çık oradan, sana cennette kibirlenmek gerekmez. Haydi git! Çünkü sen aşağı, hor ve bayağılanan kimselerden oldun.7:12-13

Şeytan’ı itaatsizliğe iten, yukarıdaki ayetten anlaşıldığına göre, ne Allah’ın (cc) varlığından, ne Rab’ının kendisinin, insanın ve de her şeyin yaratıcısı olduğundan şüphe edişi değil, kişisel kibir ve kıskançlığın yüzünden bildiği gerçeği kabul etmeyişinden olabilir. Gerçek

kaynağın kim olduğunu bildiği halde, bu kaynağın yaratıcısı olarak kimin daha üstün olduğunu ancak onları yaratanının en iyi bileceğini bildiği halde, kibir ve kıskançlık gerçeklerin söylenmesini engellemiş sahibinin de başını derde sokmuştur. Böylece, bu vasıflara örnek meydana gelmiş ve kibirten nasıl sakınılması gerektiğini tavsiye edici kitaplar ve tatbikat için örnek peygamberler gönderilmiştir.

“Kim, Allah Resulünü ve iman edenleri dost edinirse, bilsin ki üstün gelecekler, ancak Allah’ın tarafında olanlardır.” 5:56

Adalet, eşitliğe ve hürriyete önem veren insan, gerçek kaynak için gerçek değerlerle ve de tarafsız, birleştiren bir örneği takip eder. Bilir ki, insan kibirli değil fakat vakarlı, kıskanç değil fakat azimli, inat değil fakat kararlı ve sebatlı olmalıdır. Bunun herkese uyan ölçüsü de ancak ve ancak gerçek, insanüstü bir kaynaktan, herkese eşdeğerde gelmelidir. O zaman kimin kime karşı kibir gösterisi yapmaya hakkı olabilir. Herkes eş değerde değil ama eşit değerdedirler. Onun içindir ki, hiçbir yaratık diğer yaratığı küçük görmemelidir. Kendisi gibi aynı seviyede yaratılmış diğer insanları küçük görüp kibir yapmamalıdır. İnsana yakışan, kendisine gösterildiği gibi alçak gönüllü ve mütevazı, gösterişsiz ve müşfik olmaktır.

Cömertlik örneği:

“Allah ve Resulüne inanan. Sizi kendisine halife seçip emanet olarak verdiği şeylerden hak yoluna harcayın. İçinizden iman edip hak yolda harcayanlar için büyük mükâfatlar vardır.” 57:7

Şu dünyada sahip olunan hiçbir şey insana baki verilmiş değildir. Dünya'yı terk ederken emanet verilen vücut bile geri alınmaktadır. Şayet, bir insan şu dünyada 'Ben' dediği vücudunun bile gerçek sahibi değilse neyin sahibidir. O halde, her şeyin bir gerçek sahibinin olması lazımdır. Bu sahip, insanlara ihtiyaçlarına veya deneme vesilesi olarak asıl kendisinin olan, maddi ve manevi şeylerden değişik miktarlarda emanet olarak verir.

"Mallarını gece ve gündüz, gizli ve aşikâr hayra harcayanlar var ya, işte onların Rab'ları katında mükâfatları çoktur. Onlara hiçbir korku da yoktur. Onlar, mahzun da olmayacaklardır." 2:274

Cömertlik denince genellikle mal, mülk, para akla gelir ama aslında O hayatın her dalını içerir. Kendisine emanet verilenler nelerdir, emanetler nasıl kullanılmalıdır, alt ve üst sınırları nerelerdedir. Tüm bunların öğrenilmesi ve uygulanması menfaati insanın kendisi içindir.

"Onlar ki, harcadıkları zaman israf etmezler, sıkıda tutmazlar, harcamaları bu ikisi arasında olur." 25:67

Cimrilik cömertliğin tam tersidir. Kendisine verilen emanetlerden verirken en az miktarda vermeye veya vermemek için her türlü çareye başvurmaktır. Bu o kişinin gerçeği kavrayamayışından asıl kaynak olarak kendisini görmesinden, kendi nefesine veya verilen emanete takılıp kaldığından olabilir. Kendi kendini sınırladığı içinde zararı yine kendisine olacak, bazı tehlikelere düşerek, eninde sonunda, istese de istemese de bırakıp gideceği şeylere takılıp kaldığından kaybeden yine kendisi olacaktır.

“Şeytan sizi fakir olacaksınız diye korkutur. Size cimriliği ve sadaka vermemeyi emreder. Allah ise lütfundan bir mağfiretle daha fazlasını vaat ediyor. Allah’ın kudreti geniştir. Her şeyi kemali ile bilendir.” 2:268

Görülüyor ki, insan cimrilik ettiği zaman ancak ve ancak kendisine cimrilik etmektedir. Muhakkak alemlerin Rab’ı insanlara sebepli sebepsiz yardıma gelir, onun içindir ki, kendisine emanet verilende başkalarının da hakkı vardır bu hakları yerlerine vermemek ise zulümdür.

“O halde sen, akrabaya, yoksula, yolda kalmışa hakkını ver. Allah’ın rızasını isteyenler için bu en iyisidir. İşte, bunlar kurtuluşa erenlerdir.” 30:38

Hakkı olana, hakkı olanı vermemek zulümdür. O halde bu hakkın ne, olduğunu ve ne kadar olduğunu ve hakkı vermenin yollarını öğrenmek insanın görevidir. Bunları asıl kaynaktan öğrenmek insanı bir sürü meşakkatlerden kurtaracak, birlik ve beraberlik içerisinde hür ve adaletli bir toplum meydana getirecek ve sonunda asıl mal sahibine döndüğünde de ‘O’da kendisine cömert davranacaktır.

Fedakârlık ve vefa örneği:

“Gerçek Müminler ancak Allah’a ve Resulüne inananlardır. Onlar, asla şüpheye düşmezler ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla birlikte mücadele verirler. İşte, bunlardır sadık olanlar.” 49:15

Fedakârlık: arzu edilen herhangi bir hedefe ulaşmak uğruna bilerek isteyerek ve severek maddi ve manevi

kendisine verilmiş haklardan vaz geçerek, gayesi uğruna kullanmak veya harcamaktır. Bunu yaparken de bıkmadan usanmadan sonuna kadar azimle devam etmek ise vefadır.

İnsanlar hayatlarında daima bir şeyler için, isteyerek veya istemeyerek de olsa fedakârlıklar yapmak durumunda kalırlar. Bu yapılan fedakârlıkların kolay ve verimli bir hale getirilebilmesi için muhakkak ki tekniğini ve de tatbikini iyi bilmesi gerekmektedir. Bu arada fedakârlığa değecek hedefi iyi seçmeyi bilmek de çok önemlidir. Onun için bilinçli olmak, asıl hedef ve arada olan ve de aşılması gereken engelleri birbirinden ayırt etmek gerekmektedir. Yoksa insan engelleri hedef sanarak takılıp kalırsa sonunda asıl hedefe ulaşmaktan mahrum olabilir.

“Dünya nimetlerini çoğaltıp yığmak, sizi (asıl hedefinizden) ayırdı. Bu ancak kabre gidene kadardır. Hiç şüphe yok ki, bileceksiniz. O zaman, yakinen bileceksiniz ki, gerçek ne imiş.” 102:1-5

Dünya nimetleri insanlar için yaratılmıştır. Muhakkak ki yararlanmak gerekir. Bu zaten hem yaratan hem de yaratılan tarafından bilinen ve istenilen bir şeydir. Tehlike bunların kullanılması, yararlanılması ve bu yararın en üst seviyeye çıkarılması değil, onlara takılıp kalmaktır.

Eş, evlat; ün, ünvan; mal, mülk; para, pul ve daha nice şeyleri elde etmek uğruna yapılan fedakârlıkların haddi hesabı yoktur. Bunların uğruna canlar, mallar feda edilir, belki de böyle olması gerekir. Buradaki odak nokta, aynı şeyleri yaparken asıl hedefi seçmek, yapılanları O'nun için yapmaktır ki, o zaman O, kendisine ulaşmak için uğraşana

görünür görünmez yerlerden yardıma ulaşabilecek tek kaynaktır.

“Allah, size zararlı ve düşman olan şeyleri en iyi bilendir. Koruyucu ve gözetici olarak size, Allah yeter. Yardımcı olarak da, Allah yeter.” 4:45

Asıl kaynağı hedef alan insan, O kaynaktan gelecek güç ile desteklenecek ve gösterdiği örneği takip eden insan ise yapacağını daha kolay ve bilerek yapacak, madden ve manen de en verimli bir şekilde başarıya ulaşacaktır. Böylece, fedakarlığının karşılığını iki alemde de en karlı bir şekilde alacak ve de görevini en iyi şekilde yapmış olmanın huzurunu duyacaktır. Bu konuda da insanüstü bir kaynağa ve O'nun gösterdiği örneğe itaat ettiği için, hayatında adaleti, eşitliği ve hürriyeti yaşayan ve yaşatan bir insan olacak, sonunda da ebedi mutluluğa ümitle bakacaktır.

“Onlar ki, Allah ve Resulüne itaat ederler ve sadece Allah'tan korkar ve sadece Allah'a sığınurlar. İşte, onlar ebedi saadete kavuşacak olanlardır.” 24:52

İffet, namus ve şeref örneği:

*“Şüphesiz, ancak inananlar zafere ulaşanlardır.
Onlar ki, namazlarını huşu ile kılarlar.
Onlar ki, yararsız şeylerden yüz çevirirler.
Onlar ki, zekâtlarını verirler.
Onlar ki, ırzlarını korurlar.” 23:1-5*

Kelimeler, insan tarihi süresince, zaman zaman taşıdığı anlamlar açısından değer değişimlerine uğraya getirilmişlerdir. Bu kelimeler de çokça değişimlere uğrayan

ve de uğratılacakları açıkça görünen bazı kelimelerdendir. Fakat hemen hemen her toplumun değerlerine göre, bu terimler daima değerli olmayı temsil etmiş ve daima büyük ilgi görmüş olmakla birlikte, zamanın insanların anlayışlarına göre kılıflara sokularak zaman zaman, tam değişik olmasa da sınırları değişik şekillerde tarif edilerek tatbik edilemişlerdir. Yine bu değerler adına kimi zaman haksız yere insanlar öldürülmüş, canlı canlı çocuklar gömülmüştür.

İnsanların ünvanlarına, mallarına, soyuna, kültürüne veya zaman aşamalarında ki kültür değişimlerinin değerlerine bakarak değerlendirmeler yer almış, asıl değişken olmayan fakat her topluma, her kültüre ve her şahsa uyumlu olabilecek gerçek tanımlarının akıllara bile gelmediği anlar, zamanlar olmuştur.

“Ey inananlar, Şeytan’ın gittiği yola gitmeyin. Çünkü kim Şeytan’ın yolunu takip ederse, o, onlara kötülük yapmayı, inkâr etmeyi emreder. Şayet Allah’ın fazlı ve rahmeti olmasa idi, hiçbiriniz temizlenip kurtulamazdınız. Allah dilediğini kurtuluşa erdirir. Her şeyi işiten ve bilen O’dur.” 24:21

İnsanın hedefini iyi tanıması gerektiği kadar, yolundaki her türlü engelleri ve kaynaklarını iyi tanıması gerekmektedir. Doğruyu gösteren kaynak birdir. Eğri ve yanlış gösteren kaynak da birdir. Fakat çok değişik kılıklarla insanın karşısına çıkarak onların kafasını karıştırmaya çalışır. Bu kargaşalıkta yaşayan insanın elinde İlahi yolu gösteren kitabı, örneklerle olayları sergileyerek yaşayan ve tavsiyelerde bulunan peygamberi ile İlahi

yardıma ulaşmasaydı, insanın bu kargaşalıktan kurtulması mümkün olamazdı.

Allah (cc) merhameti ile bu konuda da adaleti, birliği, eşitliği ve de hürriyeti korumak için seçtiği peygamberlere örnekleri sergilemiştir. İslam inancına göre de Hazreti Muhammed (sav), bu konuda da inananlara çok değerli, herkese uyabilecek ve uygulanabilecek yaşayan örnekler sunmuştur. Buna rağmen herkes kendi kapasitesine göre sorumlu tutulmuş gayretlerine göre de sonuçlar vaat edilmiştir.

“Herkes için yaptıklarına göre dereceler vardır. Rab’in da asla onların yaptıklarından gafil değildir.” 6:132

Böylece, her insana temel kaynak verilerek kendi sorumluluğu yüklenmiştir. Seçtiği, takip ettiği yolun sonunda ulaşacağı iyi olan sonuç da çok büyük ve sonsuz, kötü sonuçta çok büyük ve sonsuz.

“...İyilik etmek ve fenalıklardan sakınmak hususunda birbirinizle yardımlaşın. Günah işlemek, haddi aşmak üzerinde yardımlaşmayın. Allah’tan korkun, çünkü azabı çok şiddetlidir.” 5:2

Adaletli olma ve haksızlığa karşı çıkma örneği:

“Ey inananlar! Adaletin korunması için, sadece Allah rızasını gözetin. Şahit olarak, dürüst, emin ve kararlı bir şekilde ortaya atılın. İster nefsinizin, ana, babanızın veya yakın akrabalarınızın aleyhine; isterse de bir yabancı fakir veya zengin aleyhine olsun. Çünkü Allah, her ikisinin de en iyi koruyandır. Sakın, nefsinizin arzularına uymayın. Eğer

doğruyu söylemekten dilinizi büker veya tamamen yüz çevirirseniz, unutmayın ki Allah, tüm yaptıklarınızdan haberdardır.” 4:135

Adalet, toplum düzeninin ana direğidir. Bir toplumda adalet yok oldu mu, o toplum da yıkılıp, yok olup gitmeye mahkûmdur. İsterse, insanlar bilerek isteyerek, planlayarak adaletsizlik yapsın, isterse cahillik, umursamazlık yüzünden adaleti bilmediği için yapsın, isterse de bilse bile adaletsizlik yapanlara ses çıkarmasın, adaletsizlik devam ettiği sürece bu yok olma hiç bir zaman engellenemeyecektir. Ancak ki, adalete dönülsün.

“Celalim hakkı için, ant olsun ki Biz peygamberlerimizi açık mucizeler ve delillerle gönderdik. Adaleti yerine getirebilmeleri için beraberlerinde eğriyi ve doğruyu ayırt eden kitap ve nizam gönderdik.” 57:25

İnsanlık tarihi, yine bu tanımı da kendi değerleri ile tanımlamaya ve de tatbik etmeye çalışan insanlar ve onların hazin sonuçları ile doludur.

“Onlar, hala o cahiliyet devrinin idaresini mi istiyorlar? Kimmiş Allah’tan daha güzel nizam koyacak, hüküm verecek? Fakat bunu ancak gerçek anlayış sahibi olan toplumlar anlar.” 5:50

Adaletin, adaletli olabilmesi için ilk şart, her insanı eşit seviyeye koymalı, hürriyetlerini kısıtlamamalıdır. O zaman onun İlahi kaynaktan, insanı her yönü ile eksiksiz bilen yaratıcısından olması gerekir ki adalet, eşitlik bozulmasın, hürriyet yok olmasın. İnsan olarak, hiçbir kimsenin diğerine kendi kuralı altına almaya hakkı yoktur. Ancak görevi veya

durumu gereği ne ise onu isteyebilir, aksi halde zulüm eden zalim durumuna düşer.

“...Kim Allah’ın indirdiği düzenle hüküm vermezse, işte onlar zalimlerdir.” 5:45

İnsan, yaşantısını sürdürebilmesi için hayatının her alanını içeren düzenlere ihtiyacı vardır. Bunların ana hatları örneklerle birlikte verilmiş, zamana ve zemine uygun detaylar insanlara bırakılmış en güzelinin yapılması için tavsiye ve teşviklerde bulunulmuştur.

Bu eşsiz olan İlahi mizan, adaleti ve iyiliği seven, eşitliğe ve hürriyete önem veren her insanın elinde bulunması gereken bir ölçektir ki, yaptığı her işi bununla ölçtüğü zaman, tarafsız bir şekilde doğru veya yanlış göstersin de insana adaletle, eşitlikle ve hür yaşama imkânı sağlasın, sonunda da sonsuz mutluluğa götürsün.

“(Sözünde durup), Allah’a tövbe edenler, ibadet edenler, hamt edenler, oruç tutanlar, rükû ve secde edenler, iyiliği emredip, kötülükten men edenler ve Allah’ın sınırlarını koruyanlar ancak inananlardır. İşte, bu inananları müjdele.” 9:112

Af ve özür dileme örneği:

“Bir iyiliği açıklar yahut gizlerseniz veya bir kötülüğü af ederseniz, şüphesiz Allah da ziyadesi ile af edicidir. O, her şeye kadirdir.” 4:149

Af meselesi, hem Yaratana ile insanlar arasındaki ilişkide kilit nokta, hem de insanlar arasındaki sosyal

ilişkilerinde kilit noktadır. Af etmek kadar af dilemek de güçlülük, büyüklük simgesidir. Affın asıl kaynağı, aynı zamanda sevgi ve merhamet kaynağı olan Allah'tır (cc).

“Allah’a tövbe edip O’ndan bağışlanmayı dilemeyecek misiniz? Şüphesiz Allah, affedici ve merhametlidir.” 5:74

Af etmeyi veya af dilemeyi engelleyen şey, kibir, gururdur ve merhametsizliktir ki bunların hepsi cahillik simgesidir. Haksızlık her ne alanda, ne şekilde ve nerede olursa olsun af dilemeyi gerektirir. Af dilendikten sonra ki af da büyüklüğü, güçlülüğü gerektirir. Şüphesiz burada da hakkın sınırlarının belirlenmesi gerekir ki, ona göre değer verilsin. Bu öyle bir sınır olmalı ki, yine her ferdi adaletli, eşit ve hür durumda tutsun. Birinin, diğerinin hakkını çiğneyerek zulüm yapmasına meydan vermesin.

“ Allah’a tevakkül et. Sana vekil Allah yeter. Allah, bir insanın göğsünde iki kalp yaratmamıştır.” 33:3-4

Bu da gösteriyor ki tüm kalplere hitap eden, o kalpleri yaratan İlahi kaynak birdir ve gurur kibir yapılması gerekirse yapmaya en çok hakkı olandır ama O bunları yapmaz ve de yapanları da sevmez olduğunu sergilemiştir.

Allah (cc), Adem'i (as) yarattığı zaman, bütün meleklere ona secde edin demiş, Şeytan'da buna karşı gelmiştir. Bir taraftan kendi yaradılış kaynağından hakkı olmayarak kibirlenip, gururlanmış, diğer taraftan kıskançlık ve gururun gözünü karartması ile de af dilemenin yüceliğini göremeyip insanları hak yoldan ayırmaya çalışmak için belirli bir zaman istemiştir.

“İblis, ‘Bana kıyamete kadar ömür ve mühlet ver.’ dedi.”7:14

Diğer bir örnek de Hazreti Adem ve Havva (as) örneğidir. Adem ile Havva (as) yasaklanan ağaçtan Şeytan’ın teşvikine kanarak yiyince, hakkı olmayan bir şeyi yaptıkları için hemen af dilemişler ve kendilerini yaratana sığınmışlardır.

“Adem ve ailesi dediler ki, ‘Ey Rab’ımız biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamazsan ve acıyıp merhamet etmezsen, muhakkak biz ziyana uğrayanlardan oluruz.” 7:23

Anlaşıyor ki, Affetmek çok yücelik veren bir vasıftır. Asıl kaynağı Allah’tır (cc). Af dilemeyi bilmek insanlıktır ki kaynağı Hazreti Adem ve Havva’dır (as). Hakkı olmadığı halde kibir, gurur yapıp sonra da af dilememenin kaynağı da Şeytan’dır.

“Şeytan, onları etkisi altına alarak Allah’ı hatırlamayı kendilerine unutturdu. Onlar, Şeytan taraftarlarıdır. Şüphesiz hüsrana düşenler, Şeytanın taraftarları olanlar değil midir? Allah ve peygamberine muhalefet edenler, muhakkak ki en alçak olanlarla birlikte dirler.” 58:19-20

Bu kadar önemli bir konunun iyi bilinmesi ve en güzel şekilde tatbik edilmesi yine insanın kendi yararınadır. Bunları eksiksiz bilip uygulamakla sorumludur. Bu da yine ancak asıl kaynağa ve tarafsız örneğe başvurması ile mümkün olacaktır.

Mertlik, cesaret, güç ve zorluklara göğüs germe örneği:

“Bilesiniz ki, Allah’ın dostlarına korku yoktur; onlar mahzun da olmazlar. Ki onlar, iman edip, tam teslim olanlardır. Onlara, Dünya ve Ahiret hayatı için müjdelere vardır. Allah’ın sözü sabittir. İşte bu en büyük kurtuluştur.”
10:62-63-64

İnsan hayatı boyunca yaptığı işleri, ya bir şeyleri sever, sevdiği için yapar; ya da bir şeylerden korkar, korktuğu için yapar. Eğer, gaye ve hedef aynı ise, severek veya korkarak yapmasında bir sakınca yoktur. Fakat seven, severek ve isteyerek yapacağı için daha kolay ve ferahlık içerisinde gidecek, korkan, korkarak ve kendisini sıkarak, baskı altında yapacağı için belki zorlanacaktır.

Dünya ve Ahiret hayatı sevilecek ve korkulacak bir sürü şeylerle doludur. İnsan, kolay olan ve sonu menfaat görünen her şeyi sever, ama zorluk, meşakkatli ve sonu bilinmeyen her şeyden korkar. Örneğin, İnsan ölümden, hastalıktan, fakirlikten, düşmandan veya herhangi bir musibetten korkar, ancak ki o, gerçek güç kaynağını bilir O’na güvenir de engellere takılmazsa, ölümden bile korkmaz.

“Allah’ın izni olmadıkça hiç kimseye ölmek yoktur. Ölümün zamanı Allah’ın indinde kararlaştırmış bir yazıdır...”
3:145

Asıl kaynağı tanıyan, bilen ve seven insan bilir ki, ölümü O’nun elinde, zaten hedefi O’na varmak, ölse de Onunla yaşasa da Onunla. Kendisinde O’na ait, emaneten sahip

oldukları da, o halde varlık ve yokluktan da korkmaz. Malın asıl sahibini bilen ve seven, sevdiği uğruna verir ki üstelik daha çoğu vaat ediliyor.

“Şeytan, sizi fakir olacaksınız diye korkutur. Size kötülüğü emreder. Allah ise lütfundan bir mağfiret ile daha fazlasını vaat ediyor. Allah’ın ilmi geniştir.” 2:268

Asıl nimetin ne olduğunu bilen, gerçek değerleri ve kendisine sonsuz menfaat verecek şeyleri bilir ve Gerçek Sahip hariç, hiçbir şeyden korkmaz ve de gereğinden fazla sevmez.

“...Bugün, inanmayanlar dininizi söndürmekten ümitlerini kestiler. Artık onlardan korkmayın. Yalnız Ben’den korkun. Bugün dininizi tamamladım. Üzerinize nimetimi tamamladım ve size din olarak da İslam’ı verdim....” 5:3

Asıl kaynağı tanıyan ve seven, musibetlerden de korkmaz, bilir ki hedefe ulaşmanın bazı değerleri olacaktır. Velhasıl, Asıl Sahibi seven, severek giden yolunda bulunan engellere takılsa bile çok oyalanmadan, korkmadan, cesaret ve güvenle yoluna devam edecek, mertlikle her türlü zorluklara göğüs gerecek, yılmayacak, usanmayacaktır.

Bu yolculuğunun daha da kolay olması için en güzel örneği seçerek, yalnız adaletin, eşitliğin hürriyetin değil, cesaretin, dürüstlüğün, mertliğin, fedakârlığın ve zorluklara göğüs germenin ve de hem dünya mutluluğunun, hem de ahiretteki ebedi mutluluğun doruğuna ulaşacaktır.

“İman edip güzel amel işleyenlere Cennet’le birlikte Allah’ın cemalini görmek var. Onların yüzlerine ne bir leke bulaşır ne de bir zillet. İşte bunlar cennetliklerdir. Orada ebedi olarak kalıcıdırlar.” 10:26

Mizah, şaka, mutlu ve neşeli olma örneği:

“Ey Müminler! Bir topluluk diğer bir topluluğu alaya almasın, belki de onlar kendilerinden daha iyi olabilirler. Kadınlar da kadınları alaya almasınlar, belki de alay ettikleri kendilerinden daha iyidirler. Kendi kendinizi de ayıplamayın, birbirinizi kötü lakaplarla çağırmayın. Kötü isim, ancak fasıklıktır. Kim tövbe etmezse zalimlerden olur.” 49:11

İnsan neşe ve keder dalgaları arasında yaşamını devam eder durur. Bu alanda olabilecek herhangi bir dengesizlik insanın ruhi ve bedeni sıhhatinin bozulmasına neden olur. İnsanın dengesinin bozulması toplumları, toplumların dengesinin bozulması da dünyayı, dünya dengesinin bozulması da, Ahireti etkiler.

Bu dengeyi sağlayabilmek için, insanın elinde maddi ve manevi dünyasına hitap edecek, adaletli ve doğruluğundan şüphe edilmeyen, İnsanın görünür görünmez her yönünü bilen İlahi bir ölçünün bulunması gerekir.

“...Olur ki, bir şey hoşunuza gitmezken sizin için çok hayırlı, bir şey de sevdiğiniz halde sizin için şer olabilir. Allah bilir, siz bilmezsiniz.” 2:216

İnsan, önce kendisini iyi tanımakla yükümlüdür ki, kendisini bilen, muhakkak o şaheseri yaratamı bilir, sever ve

güvenir. O'nu bilen ve seven de O'nun her yarattığını sever, saygı duyar ve onlara karşı yapılması gereken görevler de sabır, sebat ve sevgi ile yapar.

“...Zira insan sabır ve tahammül bakımından zayıf yaratılmıştır.” 4:28

İnsanı güçlendirecek dengenin insanüstü bir güç olması kaçınılmaz bir gerektir. Öyle bir güç olmalı ki, her bir insanın zafiyetlerini ve üstünlüklerini bilsin ve bunları orta bir yerde buluştursun, öyle bir dengeye koysun ki, insan ne zayıf olsun, ne de her şeyi ben yapabilirim desin, ne de birbirlerini zayıf veya güçlü görsünler.

“Biz insana nimet verdiğimiz vakit, şükretmekten yüz çevirir ve yan büküp uzaklaşır. Kendisine darlık dokundu mu da artık geniş geniş dua eder.” 41:51

Bu demektir ki, insan kendisine nimet verildiği zaman neşlenebiliyor, hatta ve hatta nimeti kendinden bilip şımarabiliyor büyüklük taslayıp başkalarını küçük görebiliyor.

Günümüz dünyasındaki, refah seviyesi yüksek ülkelerde de ve refah seviyesi düşük olan ülkelerde de bu konudaki psikolojik problemler çok büyük çaplara ulaşmıştır. İnsanlar ne, her istediğini elde etmekle huzura kavuşabilmiş, nede istediğini elde etmeden mutlu olmayı başarabilmiştir. İnsanların çoğu bencilleşmiş birbirini sevemez, güvenemez duruma gelmiştir. Gerçekten ve gönülden gülmeyi unutmuş, nerede ise kalabalık içerisinde adeta yalnızlığa gömülüp boğulmaya mahkûm edilmiştir.

Yalnızlıklarını unutmak ve mutlu olma ihtiyacını gidermek için kendisine ve topluma zararlı hoş olmayan yollarda aramaya başlamakta ve adeta, bir nevi hem kendisini, hem de toplumu cezalandırmaktadırlar.

Mizahlar ise, alabildiğine müstehcen hale gelmiş, kimse, kimsenin namusunu, onurunu, gururunu düşünmez olmuştur. Kendisini kurtarmak için, gülerik ve de güldürerek başkalarını rahatça ayakaltına alarak yükseğe tırmanma adet haline gelmektedir.

Bu konuda da asıl kaynağı ve örneğı takip etmek kaçınılmaz bir gerçektir. Adalete, eşitliğe, hürriyete ve iki dünyada da gerçek mutluluğun var olabileceğine inananlar da bu gerçeğı inkâr edici değildirler.

Kadınlara karşı muamele örneğı:

“Bu bir delildir. Allah, size kendi cinsinizden eşler yarattı ki onlarla sükûn bulasınız ve birbirinize karşı sevgi ve muhabbet verdi. Bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır.” 30:21

Kadın erkek ilişkisi insanın yaratılışından başlamıştır ve de sonsuza kadar devam edeceğı benzer. Yine, Dünya üzerindeki, kadın erkek ilişkileri ile birlikte, tartışmaları da insanın Dünya’ya gelmesi ile başlamış ve de kıyamete kadar devam edeceğı benzer.

Kimi zaman erkekler bazı güçlerini kullanarak, kadınlara zülüm etmiş, kimi zamanda kadınlar bazı güçlerini kullanarak erkeklere zülüm etmişlerdir. Her nasılsa, orta dereceyi bulup birbirlerinin asıl yaratılış

gayelerine uygun yaşayarak tam bir eşitlik ve mutluluk örnekleri yok denecek derecede az meydana gelmiştir.

Her iki cinste var olan enerjilerini birlik beraberlikle, birbirlerini tamamlamak için harcamak yerine, birbirleri ile ne olduğu, niçin olduğu bile belirsiz bir mücadele etmeye harcamaktadırlar.

“...O halde hayırlı işler yapmak için birbiriniz ile yarışın. Sonunda toptan Allah’a döndürüleceksiniz. O gün, din hakkında yaptığınız ihtilafları Allah size haber verecektir.” 5:48

Kadın ve erkek, yaratılış açısından beden ve ruh yapısı olarak, eş değerde olmakla birlikte eşit değillerdir. Her ikisi de eş değerliliği bozmadan, temelde aynı eş değere sahip olan fakat görünüşte iki değişik parçanın birbirini tamamlayarak bir bütünü meydana getirmesidir. İkisinden birisinin olmayışı bütünlüğü sağlayamamak demektir. Yani, kadın erkeğe, erkek de kadına, kendi özlerine verdiği değer gibi değer vermelidir ki, birine gelen zarar diğerine de gelmiş demektir.

“...Onlar sizin için fenalığa karşı koruyucu bir elbise ve sizde onlar için koruyucu bir elbise gibisiniz...” 2:187

Günümüz dünyasında kadın erkek ilişkileri öylesine bir kargaşa içerisindedir ki, kim neyi ne için dedi, kim ne istiyor, kim zalim, kim mazlum kolayca ayırt edilemez haldedir. Kadın da bir yandan zülüm ederken, diğer yandan zulme uğruyor, erkek de.

“Allah, hak ve adaleti yerine getirir. O inanmayanların, Allah’tan başka itaat ve ibadet ettikleri şeyler ise hiçbir şeyi yerine getiremezler. Allah, her şeyi işitir ve her şeyi görür.”
40:20

Bu kadar narin ve nazik bir konunun, tarafsız, adaletli, yeterli kapasiteye sahip, her ihtiyacı karşılayabilecek olan Allah’ın İlahi temel ölçüleriyle ve gösterdiği örnekleriyle tartılıp tatbikata konulmadıkça, başarıya ulaşması mümkün olmayacaktır.

Hedefini birleyen kadın veya erkek, benlik, senlik engelinden kurtulacak ve herkes kendi görevi ne ise öğrenip bilecek, bilerek severek ve de isteyerek birbirlerine destek olarak yollarına devam edecekler ve de iki dünyada da gerçek eş olma mutluluğuna kavuşacaklardır. Görevlerini, bireylerin, toplum değerlerinin veya kendi nefislerinin baskısı altında yapmayacakları, herkese eşit derecede yüksek olan Allah (cc) için yapacaklarından bu mutluluğa hürriyetin, adaletin ve eşitliğin hazzı da eklenecektir.

“Biz, seni, alemlere rahmet olarak gönderdik. Deki, bana ‘İlah’ınız birdir.’ diye vahyolundu. Hala inanmayacaksınız?” 21:107-108

Aile, akraba ve arkadaşta davranış örneği:

“Allah’a ibadet edin, O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yolcuya ellerinizin altında bulunanlara iyi davranın. Allah, kendini beğenen ve daima böbürlenmiş kimseyi sevmez.” 4:36

Aile, akraba ve arkadaş insan hayatının bölünmez, zaruri parçalarıdır. Her bir parçanın ayrı ayrı ve de bu parçalar içerisinde ki her bir ferden ayrı ayrı önemleri, yerleri ve görevleri vardır. Bu önem, yer ve görevlerin çalışır durumda olabilmesi için, bir sisteme oturmuş olması gerekir.

İnsan tarihi boyunca, bu sistem ve içindeki fertlerin, yerlerine göre önemleri ve görevleri, insanların inanç ve kültürlerine göre şekilden şekile girmelerine rağmen, İlahi kaide olan bağ ve görevler önemlerini taşıyarak süregelmiştir.

“Ey insanlar, Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rab’inize itaat (ederek sığının ve sakının ki) edin ki Allah’ın adını ve rahimleri kullanarak birbirinizden akrabalık ve (yattığınız) rahimlerin haklarınızı istersiniz. Allah, üzerinizde gözetleyicidir.” 4:1

Bu bağlarla nesiller şereflenmiş, yine bu bağlarla nesiller lanetlenmiştir. Bu kadar önemli, geniş derin ve uzunlamasına bir anlama ve öneme sahip olan bu konuların alelade bir düzenle yürütülemeyeceği ortadadır. İlahi bağlar insanların iradesi dışındadır. Kimse ne ana, babasını ne de oğul ve kızını seçebiliyor. O halde, İlahi bağlara, İlahi düzen gerekmektedir.

“Dürüst ve itaatkâr olmak, sizin yüzlerinizi kible için, Doğu ve Batı’ya çevirmeniz değildir. Ancak, Allah’a ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanmak; Allah için, yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere, malından Allah sevgisi

için harcamak, namaz kılmak ve zekât vermek; Antlaşma yapıldığı zaman sözüne vefalı olmak, sıkıntı, hastalık ve yokluk zamanlarında teslimiyetle sabretmektir. Sadık olanlar onlardır ki, Allah'a itaat eder.” 2:177

Aile, akrabalık bağlarının gittikçe yozlaştığı açıkça gözlenmektedir. Modernlik adına yapılan, bencillik ve menfaatçilik tüm Dünyamızı kasıp kavurmakta, nice yalnız ölen yaşlıların ölümleri günler sonra bulunmakta, nice sabiler sokaklara bırakılmaktadır.

Arkadaşlıklar iyi gün dostluğuna dönüşmekte, zor anlarda insanlar yalnızlığa mahkûm bırakılmaktadır. Her millet kendi değerlerini doğru sanıp başkalarını kınamakta, her insan kendisinin en doğrusunu yaptığına kendisini inandırmaktadır.

Bu kadar önemli değerlerin verilmesi ve uygulanması, insan gücü ve düzenine bırakıldığında içinden çıkılamayacak bir duruma geldiği ortadadır. O halde, Herkese görevini ve bu görevin önemini bildirecek ve herkese aynı seviyede eşitlik verecek adaletli bir düzene ve örneğe ihtiyaç vardır. Öyle bir düzen ki herkes O'na itaat edip, tatbik etmeye çalıştığında ebedi mutluluk yağmuruna tutulsun.

“Allah'a ve peygamberine itaat edin ki, rahmete erdirilesiniz.” 3:132

Evlatlara ve çocuklara davranış örneği:

“Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah’ı anmaktan alı koymasın. Kim bunu yaparsa işte onlar, ziyana uğrayanlardır.” 63:9

Evlatlar konusu da, bir türlü gerçek değerleri ile anlaşılammış, ya aşırı derece değer verilmiş, ya yanlış değerlendirilmiş, ya da aşırı derecede ihmal edilmiştir. Bir türlü gerçek değerler alınıp dengesine tam oturtturulamamıştır.

Bazı insanlar, çocuklarını yaşamlarının tek gayesi görmüş adeta onlara itaat ve ibadet gayreti içerisine girmiş, her türlü değerlerini onların etrafına odaklamışlardır. Bazıları, kız erkek ayırımı yaparak ayrı ayrı değerler verme hatasına düşerek adaletten ayrılmış zulme dalmışlardır. Bazıları da, çocuklarını sadece ağır bir imtihan vesilesi, musibet sebepleri görmüşlerdir. Bütün bu ayrı ayrı görüşlerin arkasında birleşik bir tek görüş var ki, o da çocuklara gelecek için yatırım ve garanti gözü ile bakılmasıdır.

“Onlar dediler ki, ‘Ey Rab’ımız! Bize, gözlerimize hoşnutluk verecek eşler ve evlatlar bağışla ve hepimizi inanların önde olanlarından eyle.” 25:74

Çocuklar, Mevla’nın insanlara emaneten vermiş olduğu, dünya ve ahiret nimetlerinin en tatlı, en faydalı ve en değerli olanlarındandır. Emanet olması sebebi ile insanın bu emanet üzerindeki hakkı sınırlıdır.

Nimetin güzelliği, büyüklüğü, çarpıcılığı ve hakkın sınırlılığı ve de sorumluluğun ağırlığı ve kutsallığı dolayısı ile insan için en zor görevlerden biri durumundadır.

“Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah’ı anmaktan alıkoymasın. Kim bunu yaparsa işte onlar ziyana uğrayanlardır.” 63:9

İnsan hedefinin ne olduğunu, yolundaki tehlikeleri ve lütufları iyi bilmesi gerekir ki, hem yoldaki tehlike ve lütufla engellerine takılmasın, hem de tehlikelerden layığı ile korunsun ve lütuflardan da gerektiğince faydalansın.

“Derece olarak Bize yakınlık sağlayacak, ne mallarınız ne de evlatlarınızdır. İnanan ve doğru yolda gidenler var ya, işte onlardır kat kat mükâfat alacak olanlar. Onlar Cennet’in yüksek makamlarında emniyet içerisinde olanlardır.” 34:37

İnsan kendi hayatını ve bu hayattaki tüm sorumluluklarını bilebilmesi, evlatlarının hayatındaki yerini ve sorumluluklarını iyi tespit edebilmesi, hakkı, hakkı olana eksiksiz olarak verebilmesi için, elinde kendisine yol gösterecek, temel kuralları belirleyecek bir sisteme ve bu sistemin hayata uygulanmasını sergileyen bir örneğe ihtiyacı vardır.

Öyle bir sistem ve örnek ki, adaleti ile hiç kimsenin eşitliğini ve hürriyetlerini kısıtlamadan her duruma ve ferde uyabilecek, kişisel gelişmeleri engellemeyecek sonunda da insana hem dünya hem de ahirette sonsuz mutluluğu sunacak güce sahip olacak.

*“Ey memnun olan nefis!
Dön Rab’ına, sen O’ndan razı, O senden razı olarak.
Haydi, gir, itaatkâr kullarımın içine.
Gir Cennetime.” 89:27,30*

Yoksullara ve zenginlere karşı tutum örneği:

*“Allah’ın sana verdiğinden, O’nun yolunda harcayarak
Ahiret yurdunu iste, ama Dünya’dan da nasibini unutma.
Allah’ın sana ihsan ettiği gibi, sen de insanlara iyilik et.
Yeryüzünde bozgunculuk arama ki, Allah bozguncuları
sevmez.” 28:77*

Dünya, sonsuzluğa yönelik, gerçek içinde gerçeklerin alınıp satıldığı en büyük ticaret alanıdır ki insan, bu ticarete ya ebedi kaybeder, ya da kazanır, üçüncü bir alternatif yoktur.

Böyle bir ticarete talip olan insanın en usta tüccar olması gerekirken, fakirlik, zenginlik için içine girince, en acemi tüccar olup çıkıyor, madde engellerine takılarak, maddenin varlığı veya yokluğu ile insanları değerlendirir böylece maddeyi insanlara mâl etmeye kalkar.

“Ahirette, Dünya’da Allah’ındır.” 53:25

İnsanları takdir etmek ancak, her iki kaidede insanın kendisine düşen görevdeki başarısı olmalıdır. Allah’ın ona imtihan vesilesi olarak verdiği veya aldığı mal ile değil. İnsan verilen malın, emanet olduğunu biliyor ve de gerekçelerini gerçekten başarı ile yapıyorsa, onu gereği üzere kullanıyorsa, takdire değer bir insan olur.

“Biliniz ki, mallarınız ve çocuklarınız birer imtihan vesilesidir. Asıl büyük mükâfat Allah’ın katındadır.” 8:28

Aynı şekilde, bir insan yoksul olmuşsa ve bu yoksulluğun nereden geldiğini ve de verdiği sıkıntılara gereği gibi katlanıp sabır ile gereğini yapıyorsa yine o insan takdire değer demektir.

“Her canlı ölümü tadar. Bir deneme olarak sizi hayırla da, şerle de imtihan ederiz. Sonunda siz, yine Bize döndürüleceksiniz.” 21:35

Bir başka yönden ele alınırsa, bazı insanlar biryandan hayatlarında tek hedef olarak mal mülk edinmeyi seçer, onlar için hayatını verir ama ne Dünya’da bu malın zevkine varır ne de Ahireti kazanır.

“Rab’inin rahmetini onlar mı paylaşıyorlar? Dünya hayatında onların geçimlerini aralarında Biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için kimini ötekine derecelerle üstün kıldık. Rab’inin rahmeti onların biriktirdikleri şeylerden daha hayırlıdır.” 43:32

Diğer taraftan, bazı insanlar tembelliklerini maskeleyerek için, varlığı musibet olarak tanımlayarak, kazanmak için gayret sarf etmez, üstelik bunu da İslam inancına yamamaya kalkar. Tevekkül, takva başka şeydir tembellik başka şey.

“Bilsin ki insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.” 53:39

Muhakkak her çalışan da zengin olacak diye bir kaide yoktur. İnanan insan İlahi emir gereği, örnekte de gösterildiği gibi çalışır, en iyisini, en güzelini yapmaya uğraşır ve veren elin alan elden üstün olduğunu bilir. her halükarda da yine O İlahi emir gereği elde edilenin O'ndan olduğunu bilir, sebep olarak ne kendisine ne de maddeye takılır.

“Zengin eden de, yoksul bırakan da O'dur.”53:48

Gerçek içindeki gerçek de, Gerekeni, gücünün yettiğini samimiyetle yapmak, insanları görünen maddeye göre değerlendirmemek ve her iki durumda da O'na aynı sevgiyi göstererek teslim olmaktır. Tıpkı örnekte olduğu gibi.

Misafire, komşuya ve yolcuya karşı olan sorumluluk örneği:

“Akrobaya, yoksula ve yolcuya hakkını ver. Gereksiz yere de saçıp savurma.”17:26

İnsan hayatında yer alan sosyal ilişki değerleri genellikle dini inanç ve kültür değerlerinin bileşimi ile meydana gelmektedir. Bir memlekette mubah ve hoş görülen bir adet veya inanç başka bir memlekette ayıp veya yasak karşılanabilir.

“Ey insanlar! Doğrusu biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki, Allah yanında en değerli olanınız O'ndan en çok korkanızdır. Şüphesiz Allah, her şeyden haberdardır.” 49:13

İnsanların kültürlerine önem vererek ortak ana değerlerde birleşmesi ancak İlahi değerler ile mümkün olabilir. Aksi takdirde her soy, hatta ve hatta bir millet içinde bile oluşan, değişik yörelerdeki değişik kuralların birleşmesi ve genel bir anlaşmaya girilmesi kesinlikle mümkün olmayacak, her millet veya her yöre kendisini ve kendi törelerini doğru, diğerini yanlış bilecek ve eşitlik sağlayan bir beraberlik sağlanamayacaktır.

Modern Dünya diye nitelendirilen günümüz dünyasında ki bu ilişkilerin, özellikle gelişmiş denilen ülkelerdeki vahim durumunun gözden kaçacak veya göz ardı edilecek hali kalmamıştır. Hayat şartları paralelinde oluşan ve yerleşen mantık, zaman ve mekân kavramları, misafirlik, komşuluk değerlerini kemirerek her gün daha da tüketmektedir, yolcu hakkı mefhumu ise çoktan yenip bitmişe benzemektedir.

İnsan hayatındaki bazı değişimlerin oluşması kaçınılmazdır. Bu gibi değişimler geçmişte olmuş, şu anda da oluyor ve gelecekte de olacağı muhakkaktır. Bu değişimlerdeki faydalı dünyevi konuların gelişmesini teşvik edecek ama bu kargaşalıkta da Dünyevi ve uhrevi ana hatlarını adaletle, tarafsız bir şekilde koruyacak bir sisteme ihtiyaç vardır ki, insanlar bu ana değerlerden eşit şekilde faydalanarak asıl olan orta yolda şaşırmadan, çelişkiye düşüp bocalamadan, kolaylıkla yoluna devam edebilsin ve maddi değerleri geliştirirken manevi değerleri de kaybetmesin.

İslam inancında, insan haklarına son derece önem verilmiş ve bu konuda da herkesin hakkı, toplumun güzel gelenekleri, yöresel ve geleneksel ihtiyaçları da göz önünde

tutularak, Müslüman olsun, olmasın hakkı olanın hakları belirlenerek en güzel örnekler halinde Hazreti Muhammed (sav) ile sergilenmiştir.

“Allah’a ibadet edin. O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana ve babaya ihsanlarda bulunun. Akrabalarınıza, yetimlere, yoksullara, yakın ve uzak komşularınıza, yakın arkadaşlarınıza, yolcu olanlara ve ellerinizin altında bulunanlara da iyi davranıp ihsanlarda bulunun. Allah, kendisini beğenmiş, böbürlenmiş kibirli insanları sevmez.”
4:36

Adaleti, eşitliği, hürriyeti ve insan haklarını gözetken her insan için, bu İlahi yardım tek çıkış yolu görünmektedir. Bunu seçip seçmemekte serbesttir, ama seçmesi kendi hayrınadır, İlahi kaynağın insanın bunu seçmesine ihtiyacı yoktur.

“Sana ve senden öncekilere de vahyolunan budur. Ant olsun ki, Allah’a ortak koşarsan yaptıkların boşa gider de hüsrana uğrayanlardan olursun. Yalnız Allah’a kulluk et ve şükredenlerden ol.” 39:65

Eğitimci, idareci ve önder olma örneği:

“Yarattıklarımız arasında öyle insanlar vardır ki, onlar, Hak ile yol gösterir, adaletle muamele ederler.” 7:181

Gerçek eğitimci olmak demek, yerine göre hemen hemen hayattaki her rolü oynamak demektir. İnsan eğitimi yapılırken daima bir yandan eğiten durumunda, bir yandan da eğitilen durumundadır fakat sorumluluğu, zahmeti kadar mükâfatı da, hazzı da çoktur.

İnsan nesli, kökleri, gövdesi, dalları ve meyveleri ile neslini tazeleyip giden bir ağaca benzer. Bir çekirdekten çıkmasına rağmen, toprağın altında değişik güçlere, kapasitelere ve ebatlara sahip kökler ile gövdesini ve dallarını beslemek için ayrı yönlere ve derinliklere uzanırlar. Toprağın üzerinde ise, güçlü olup ayakta durabilmek için bir gövde oluşturmuş ve bu gövdeden sonra da değişik, güçlere, kapasitelere sahip olan dalları, yaprakları ve meyveleri ile yine gereği üzere ayrı yönlere ve yüksekliklere ulaşarak, ağacın hem kendisine gerekli olan menfaatleri, hem de, bu ağaçtan fayda umanlara menfaatler sunmak için uzanırlar.

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan ve ikisinden birlikte birçok erkekler ve dişiler üreterek yaratan Rab’ına sığın ve sakın...” 4:1

Bu ağacın çekirdeğini, onun hayati ihtiyacı olan, toprak, su, hava ve güneşi kim yaratabilir ve bir ağaçtaki, kökleri gövde, dallar, yapraklar ve meyveleri kim besleyip büyütebilir, bu ağaç ve onun oluşabilmesi için gerekli her şey tümü ile kime ait olabilir?

“Sizin Rab’ımız, Allah’tır. O’ndan başka İlah yoktur. Her şeyin yaratıcısı O’dur. O halde O’na ibadet edin ki, her şeyin vekili, yetkili sahibi O’dur.

Gözler O’nu görmeye kadir değildir, fakat O, tüm gözleri görür. O, sınırsız bir merhametle koruyan, gözetken ve her şeyi layığı ile en ince görünür, görünmez noktasına kadar bilen tek kudrettir.” 6:102-103

Çekirdek dahil, kökler, gövde, dallar, yapraklar veya meyvelerden, tümü, bir kaçı veya onlardan herhangi birisi kalkıp bu ağaç benimdir deyip tüm ağaca sahip olma hakkını savunabilir mi? Ağaç bir bütündür, her azasının, görünür görünmez özel bir görevi olmakla birlikte, tüm azalar eşit olmamakla birlikte eş değerde o ağaç için önem taşırlar. Bir yaprak zedelense, dal veya kök kurusa o ağaçtan eksilme olmuş, bütünlüğü ve güçlülüğü zedelenmiş ve dıştan gelen tehlikelere karşı zayıf düşmüş olacaktır. Ne kökün, gövdeye, dallara ne de gövdenin, köke, dallara üstünlüğü yoktur.

Bir aza diğerine üstünlük taslayıp sahip olma iddiasında bulunması da adaleti ve eşitliği bozacak hürriyeti de ortadan kaldıracaktır ki bu, yalnız karşısındakilere zulüm yapılmış olmakla kalmaz, kendisine karşı da zulüm yapmış olur, çünkü cezası büyüktür.

“Cennet ehli, Cehennem ehline: ‘Biz Rab’ımızın bize vaat ettiği gerçeği bulduk, siz de Rab’ınızın gerçek vaat ettiğini buldunuz mu?’ diye seslenirler. Onlar da, ‘evet’ derlerken bu arada, ‘Allah’ın laneti zalimlerin üzerindedir.’ diye nida eden bir ses duyulur.” 7:44

İşte burada ki önemli olan mesele, ağaçta eş değerde önemli olan fakat değişik görevlerde bulunan parçalardan birinin veya bir kaçının, ağacın tümüne sahip olup hükmü altına almaya uğraşması değildir ki bu zaten imkânsızdır. Önemli olan, kendisinin varlığını simgeleyen bu ağaca, en yararlı bir parça olmayı nasıl öğrenebilir ve öğretebilir onu araştırmak öğrenmeye ve tatbik etmeye ve de ettirmeye uğraşmaktır.

O halde öğrenmeye ve öğretmeye kendi sahibini ve görevini ve de ikisi arasında oluşması gereken bağı tanımaya, anlayarak ve inanarak tatbik etmeye çalışmaktan başlamalıdır. Çünkü bütün görünür görünmez ihtiyaçlara, görünür görünmez yerlerden ulaşabilecek tek güç sahibi olan O'dur.

“Şüphesiz, sizin vekiliniz Allah'tır. O, yardım edenlerin en hayırlısıdır.” 3:150

Bu arada, değişik görevlerin olması sebebi ile meydana gelen durum ve bölgelerin leyh ve aleyh vesilesi yapılmamasının veya üstünlük ve alçaklık nedenleri olarak kullanmamasının öğrenilmesi ve de öğretilmesi gerekmektedir, çünkü her aza birbirini tamamlamakta bir bütünü meydana getirmektedir. Fakat her şeyden önce bir ağacın olabilmesi için gerekli her şey ancak onun yaratıcısının elinde ve izni olduğu surece olacağı öğrenilmelidir. Her türlü imkânlar verildiği halde ağaç yetişmeyebilir.

Öğrenme, öğretme ve önder olup yol gösterme konusunda insana düşen görevini en iyi şekilde yapmak. Bunu yaparken de görevi ne olursa olsun, zulüm etmemeye ve edilmesine göz yummamaya dikkat etmek. Adaleti, eşitliği ve hürriyeti korumak için her an gerçek kaynaktan haberdar olmaya öğrenmeye ve öğretmeye gayret göstermek olmalıdır. Başarılı olmak isteyenler ise bunu ancak kaynağın gösterdiği katkısız örneği takip ederek, kendisine düşeni eksiksiz yapmaya çalışmakla elde edebilir ki bundan da sorumludur.

“Biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar bunu yüklenmekten korkarak çekindiler, fakat O’nu, insan yüklendi. Doğrusu insan çok adaletsiz ve cahil davrandı.” 33:72

İnanan, inanmayan, dost ve düşmana karşı muamele örneği:

“Sizin gerçek veliniz ancak, Allah, O’nun Resulü ve iman edenlerdir ki onlar, dine inanır, namaz kılar, zekât verirler. Allah, Resulü ve iman edenler tarafında bulunanlar, muhakkak üstün gelecek olanlardır.

Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden, dininizle alay edip, oyun konusu edenleri ve inanmayanları dost edinmeyin. Sadece Allah’tan korkun, eğer gerçek mümin iseniz.” 5:55-57

İnsan nesli bir soydan gelmekle birlikte, çeşit çeşit kavimlere ve milletlere ayrılmışlardır. Zaman zaman gaflete düşen insanlar değişik yöntemlerle ibadet etmeye başlamışlar ve buldukları bu yöntemlerle fitratlarında var olan İlah mevhumuna yanlış yollarla ulaşmaya çalışmışlardır.

Allah (cc) tarafından fitratı destekleyen ve gerçek itaat ve ibadet sistemleri gönderilmiş belirli aralıklarla uyarmalar yapılmıştır. Fakat insanlardan çoğu her nedense bu, insanı hür yapan, adaleti, tarafsızlığı ve eşitliği sunan sistemi kabul etmekten çekinmişlerdir.

“Şayet, ‘Gökleri ve yeri kim yarattı?’ diye sorsan, Muhakkak ‘Allah’ derler. De ki, ‘Söyleyin, şayet Allah bana

zarar vermeyi dilese, Allah'tan başka taptıklarınız bu zararı benden giderebilir mi? Veya Allah bana rahmet dilese, onlar O'nun rahmetini engelleyebilirler mi?' Deki, 'Bana Allah kâfidir. O, kendisine güvenenlere vekildir.'"
39:38

Görülüyor ki kabul edilmeyen Allah'ın var oluşu değil, O'nun ilah olarak kabul edilmeyişi ve çeşitli derecelerde bilinçli veya bilinçsiz, ortak koşulmasıdır. İnsan nesli bir bütün olduğu halde, bu tür değişik ibadet ve inançlar sebebi ile birbirlerine ters düşerek zıtlıklar meydana getirmektedirler. Bunu da kin, nefret, düşmanlık ve birbirlerini öldürmelere kadar vardırabilmektedirler.

Bir insan, tüm insanlığı temsil ediyor şeklinde ele alırsak, maneviyatta veya madde de oluşacak zıtlıkların bir insana vereceği zararlar daha kolay gözlenip anlaşılabilir. Bir insan, her hâlükârda kendisine ait olan bir azasının herhangi bir sebeple, diğer azalara uyum sağlayamayışı halinde, ona kin duymaz, nefret etmez, düşman olmaz, hele hele hemen kesip atmaya kalkmaz. O zıtlığı veya zıtlıkları her çareye başvurarak, varını yoğunu harcayarak tedavi etmeye veya ettirmeye uğraşır ki uyum tekrardan sağlansın. Çünkü bunu ihmal etmek, kendi azalarından birini veya bir kaçını kaybetmek, hatta ve hatta kendi hayatına mal olması demektir.

"Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı sarılın, parçalanmayın. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın: Hani siz birbirinize düşman kişiler idiniz de O, gönüllerinizi birleştirmişti ve O'nun nimeti sayesinde kardeş olmuştunuz. Siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken Allah sizi oradan

kurtarmıştı. Allah ayetlerini böyle açıklıyor ki doğru yolu bulasınız.

Sizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülüğü meneden bir topluluk bulunsun ki kurtuluşa erenlerdir böyle yapanlar.

Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılığa düşenler gibi olmayın. Onlar büyük ceza hak edenlerdir.” 3:103-104-105

Bu ayetlerden de apaçık anlaşıldığına göre, her insan Allah’a (cc) ibadet etse, kültürleri, gelenekleri ne olursa olsun ortak bir yan bulacak, güçlerini birbirlerini yıpratıp yıkmaya, dolayısı ile kendi kuyularını kendileri kazmaya harcamayacaklar, birbirlerini tanımaya güzellikleri paylaşarak daha renkli ve zevkli bir hayat yaşayacaklardır. Bunu da ancak tek ve tarafsız olan ilahi kaynağa ve de örneğe yönelerek yapabilecektir.

“Allah ve Resulüne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin, sonra korkuya kapılırsınız da kuvvetiniz gider. Bir de sabredin, çünkü Allah sabredenlerle birlikte.” 8:46

Hayvanlara ve tabiata karşı davranış örneği:

“Hayvanlardan yük taşıyanlar, tüy ve yünlerinden döşek yapılanlar O’nun size olan bağış ve lütfundandır. Allah’ın size verdiği rızıklardan yiyin fakat Şeytan’ın izinden gitmeyin ki o size apaçık bir düşmandır.” 6:142

Hayvanlar ve tabiat, insanlara hizmet etmesi için Allah’tan bir lütuf üzere yaratılmışlardır. Onlar, verilen görevleri eksiksiz yerine getirmektedirler. Onlar, itirazsız

yaratana itaat ettikleri için Müslümandır, yani, yalnız O'na itaat ve ibadet ederler.

“Yerde yürüyen hayvanların ve kanatlı uçan kuşların hepsi ancak sizin gibi ümmettirler. Biz, O kitapta hiçbir şeyi noksan bırakmadık. Sonunda da hepsi toplanır Rab'larına döndürülürler.” 6:38

Hayvanlar ve tabiat kendilerine verilen, insanlara hizmet görevlerini eksiksiz yerine getirdikleri açıkça ortadadır.

“Allah, O'dur ki, denizi sizin emrinize verdi. Gemiler O'nun emri ile su üzerinde yüzerler ki, siz rızınızı arayınız ve de şükredesiniz.” 45:12

Ne yazık ki, insanların onlara karşı olan görevlerini yerlerine getirip getirmediikleri büyük bir soru işareti taşımaktadır. İnsana verilen üstünlük dolayısı ile, hareketlerini seçme hakkını insan nasıl kullanmaktadır? Tek tek yaratılan şeylere göre mi, kendi menfaatine göre mi? Yoksa her yaratılmış ile yaratanının rızası için mi muamele etmeyi seçmesi gerekmektedir.

“İnsanların kendi yaptıkları hatalardan dolayı, denizde ve karada düzensizlikler meydana geldi. Anlayanlara yaptıkları yanlışların bazı sonuçlarını böyle açıklıyoruz ki, ders alıp anlarlar da yaptıkları hatalardan geri dönerler.” 30:41

İnsan menfaatine düşkün bir yaratık görünüyor. Fakat sadece görünüşte olan, bir an menfaatmiş gibi görünen olayları kavrayıp anlayamaması, gerçek menfaati idrak edip

görememesi durumunda, çok akılsız, cahil, menfaat yerine kendi kuyusunu kazan bir yaratık olabiliyor.

Dünya’da kendi hizmetine sunulmuş varlıkları zedelemek veya yok etmekle, sadece verilen emanetin hakkına tecavüz etme sorumluluğu ile kalmaz, hem kendi hem de gelecek nesillerin hakkına da tecavüz ettiği için kendisine en büyük menfaatsizliği yapmış olur. Çünkü sonu olmayan ahiret hayatı bu Dünya’da yaptıklarına bağlıdır. Kazanmak da kaybetmek de bu Dünya’dadır.

“Dünya üzerinde yaratılmış her şeyle Dünya’yı süsledik ki, görelim kim en iyi işler yapacak.” 18:7

Her konuda olduğu gibi bu konuda da insan yaptığı veya yapacağı her işin sonucunun kendisine döneceğini, ancak kendisi kendisinin ebedi zararına veya menfaatine sebep olabileceğini bilmesi ve ona göre hareket etmesi gerekmektedir.

“Kim bir iyilikle gelirse, ona on katı değer verilir. Kim de bir kötülük ile gelirse, ona sadece değeri kadar verilir. Onlara hiç zulüm edilmez.” 6:160

Şayet bir insan hem bu Dünya’da hem de ahirette ebedi mutluluk diliyorsa, bir taşı bile yerinden kaldırırken yükleneceği sorumlulukları iyice düşünmesi gerekir. Asıl kaynağı göremeyen, verilen tavsiye ve örneklere gereği gibi yerine getirip itaat etmeyen insan, bazı şeyler görünüşte kendi menfaatine görünse bile, hareketinden önce iyice düşünmeli ve daima adaletli, tarafsız, her şeyi görünür görünmez yönleri ile bilen asıl kaynağı ve gösterilen örneği

seçerek, hem kendisine hem de başkalarına zulüm etmemeye gayret göstermelidir.

Hayırlı ve faydalı işleri yapma örneği:

“Allah, gökten yağmur indirdiğinde, vadilerden üzeri köpük köpük olmuş, enkaz dolu sel, su akar. Birde, mücevher ve eşya yapmak için erittiğiniz maddelerin üzerinde köpük oluşur ki bunları Allah, hak ve batılı öğretmek için örnek veriyor. Üstteki köpük atılıp gider, insanlara faydalı olan kısım ise alttadır. Bunlarla Allah, misaller veriyor.” 13:17

İnsan Dünya'ya gelir, hayatını sürdürür ve de zamanı gelince bırakır gider. Sel misali akar, maden misali kaynar. Yaşantısında sel misali üzerinde sağdan soldan söküp almış olabileceği enkaz dolu köpük de, alttan toprağı besleyen, yeşillendiren, türlü, türlü bitki yetişmesine sebep olan, su da vardır. Maden misali üzerinde oluşup atılan köpükte, altında türlü türlü mücevherat ve gerekli eşya yapılan tortuda vardır.

Bunlar öylesine iç içedirler ki, kimi ancak İlahi lütuf olarak kalbe oluşan bir nur ile ayırt edilebilir. Kimi de sahibinden neyin ne olduğunu öğrenip düşünerek ve de öğrendiklerini bir ustanın yardımı ile tatbikata koyarak mümkün olabilir.

“De ki: Ey insanlar! Ben, Allah'ın size, hepinize gönderdiği bir peygamberim. Ki, yer ve göklerin sahibi O'dur. O'ndan başka İlah yoktur. Öldüren ve dirilten de O'dur. O halde, Allah'a ve okuma yazma bilmediği halde Allah'ın kelimelerine iman eden peygamberine inanın ve hidayete ermek için O'nu takip edin.” 7:158

İnsan, ne yağmuru, ne toprağı ne de herhangi bir şeyi yaratamaz ve kendi varlığı da dahil olmak üzere, onları koruyup gözetemez. Onun görevi durgun akmayı bilmek, başkalarının hakkını zorla söküp almamaktır. Köpüğü tortudan ayırt etmeyi öğrenmek ki, tortuya ulaşsın da çeşit çeşit mücevherler yapmayı ustasından öğrensin. Eğer insan, çırağın ustasına teslim olduğu gibi, tavsiye edilen yolda ve gösterilen şekilde, tam bir güven ve teslimiyetle hareket ederse yolculuğı kolay olur. Ama inat eder de bir sürü başka tavsiyelere kulak verir ve onların gösterdiği yollarda gitmeye çalışırsa bu Dünya'da yolunu ve huzurunu kaybetmekle kalmayıp, ebedi huzuru da tehlikeye düşebilir.

Şurası göz ardı edilemez bir gerçektir ki, insan için iki seçenek vardır. Hak ve Batıl. Yani, yaşamını sürdürmek için seçeceği doğruluğı ispatlanmış olan yol ki, gaye ve gerçek hedef bellidir. Veya doğruluğı şüpheli karmakarışık bir yol ki, bir sürü aldatıcı ve baş döndürücü gayeler ve hedeflerle doludur. Kısa ömrünü ve acizliğini göz önünde tutan insanın hangisini seçmesi gerektiğı ortadadır, zaten kalbini dürüst olarak dinlemesini bilen insanı fitratı ve kalbi onu doğru olana iletacaktır.

“Sen yüzünü Tevhide inanmış olarak dine çevir ki, Allah insanların fitratını O din üzere yarattı ve Allah'ın yaratışında bir değışme de yoktur. İşte gerçek din budur. Fakat insanların çoğı bunu anlamıyorlar.” 30:30

İnanan ve anlayan, Kelime-i Tevhidin ışığı altında yaşamaya çalışan insana, hem Dünya güzel, mutlu olur, hayat kolay gelir, hem de Ahiret daha güzel ve ölümsüz bir mutlulukla dolar. Adaleti, eşitliğı ve hürriyeti seçmek

isteyen insan, hayatının her anında ve her dalında dolu dolu hayırlı işler yaparak yaşamak isteyecektir. Bunun da kusursuz ve eksiksiz yapabilmesi içinde İlahi kaynağı ve gösterdiği örneği, hayatının her yönüne uygulamaya çalışması gerekmektedir. O zaman, Dünya ve Ahiret saadetini bulacak ve bulduğu bu saadeti herkesle paylaşmak isteyecektir ve bunun için ellerinden ne gelirse onu yapmaktan çekinmeyeceklerdir.

“Allah’ın mesajını iletenler, Allah’tan başka kimseden korkmazlar. Allah’ın hesap sorucu olması kâfidir.” 33:39

SURE EL-FATİHA

- 1- Rahman ve Rahim olan Allah'ın adı ile.
 - 2- Hamt olsun, Alemlerin Rab'ı olan Allah'a.
(Hamt ve şükür ile sığınılan.)
 - 3- Rahman ve Rahim.
(İhtiyacı görüp, anında sınırsız yardıma yetişen.)
 - 4- Din gününün tek sahibi.
(Dünya ve Ahiretin ve de sistemlerinin, tek sahibi olan.)
 - 5- Biz ancak Sana ibadet eder senden yardım umarız.
(O, ol. Deyince her şeyin olacağına kesin inanılan.)
 - 6- Bizi doğru yola ilet.
(Takip edilmesi gereken tek ve doğru yolu gösteren ve öğreten.)
 - 7- Merhametle lütuflar bağışladığın, hakları azap olmayan,
O yoldan ayrılmadan gidenlerin yoluna.
O yoldan ayrılanların yoluna değil.
(Tüm güçler elinde olan tek ve gerçek sahip.)
- “AMİN”

KAYNAKCA

- Ahmed b.Ahmed b.Abd al-Latifi'z-Zebidi (Müellef)
Naim, Ahmed (1984) (Mütercim, Darul Funun
Müderrislerinden)
'Sahih-i Buhari Muhtasarı Sarih Tercümesi'
Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara
- Fikri Yavuz, A. (1980)
'Kur'an'ı Kerim ve İzahlı Meali Alisi'
Cağaloğlu Şeref Sokak No:13 İstanbul
- Tagi-ud, Muhammed (Dr.) and
Muhsin, Khan (Dr.)
'Interpretation of the meaning of the Noble Qur'an
in the English Language'
Maktaba Dar-us-salam, PO box: 2144 Riyad

YAZAR HAKKINDA

Şükran Karataş (Akyıldız) Kafkas muhacirlerinden olup, 1950 Ağrı, Eleşkirt doğumludur. Çocukluğunu ve gençliğini Ankara'da geçirmiştir. İlk okuldan sonra okuma imkanı olmadığı için, daha sonra ilk fırsatta orta ve liseyi, gece okullarına da devam ederek, dışardan bitirmelere girmiştir.

1980 yılında İngiltere'ye gitmiş ve halen orada yaşamaktadır. Uzun zaman sonra, yine ilk fırsatta yüksek eğitimini tamamlamak için Londra'da Üniversiteye başlamış ve halihazırda 'Arapça ve İslami İlimler' üzerine tahsil yapmaktadır.

KİTAP HAKKINDA

Dünya üzerinde yaşayan her insan, her millet, dini ve dili ne olursa olsun, adalete, eşitliğe, barışa, bütünlüğe ve hürriyete öylesine susamış ki susuzluktan kıvrınmanın da ötesinde kendisinden geçmek üzeredir. Muhakkak ki her insanın, her milletin ve her dinin bu konuda bir çözüm gösterme tavsiyeleri vardır.

Bu kitapta da İslam inancına göre, İslamın temel unsurlardan birincisi olan 'Kelime-i Tevhid' ile sunulan, Kur'an ile açıklanan ve de Peygamber ile tatbikatı gösterilen çözüm ve tavsiyeler çok öz bir şekilde ele alınmıştır. Öz ve temel olan bu tavsiyeler, insanın günlük hayatından ebedi hayatına dek madde ve mana herşeyi içermekte ve yine maddi ve manevi bir bütünlük içerisinde yol göstererek, çözüme yönlendirmektedir.